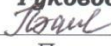

**Муниципальное общеобразовательное учреждение
средняя общеобразовательная школа № 22
имени полного кавалера Ордена Славы
Коняева Виктора Михайловича**

"РАССМОТРЕНО"

Руководитель МО
 Козаева А.Б..
Протокол № _____
от "31" "08" 2017 г.

"СОГЛАСОВАНО"

Директор СОШ № 22
 Ситохова З.С.
"31" "08" 2017 г.

"УТВЕРЖДЕНО"

Директор МБОУ СОШ № 22
 Ситохова З.С.
"01" "09" 2017 г.

РАБОЧИЕ ПРОГРАММЫ
Осетинскому языку и
литературе

Кусæн программæ ирон литературæйæ

**6-æм кълас,
68 сах**

ÆМБАРЫНГÆНÆН ФЫСТÆГ

6-æм къласы ирон литературæйы Кусæн программæ цæттæгонд æрцыд Федералон паддзахадон ахуырадон стандарты домæнтæм гæсгæ. Программæ арæст у литературæйы программæты бындурыл (сфидар сæ кодта Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы Иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады министрад, Дзæуджыхъæу, 2005).

Программæйы нысан:

- ✓ Ирон литературæ ахуыр кæныны нысанта æмæ фæстиуджытæ фæхуыздæр кæнын;
- ✓ ног ахуырадон стандартмæ гæсгæ астæуккаг скъолайы литеатурæйы ахуыр кæныны технологитæ ивд кæй цæуынц, уый хынцгæйæ ирон литературæйы уроктам ивддзинæдтæ бахæссын;
- ✓ астæуккаг скъолайы ирон литературæ ахуыр кæныны ахадындынад фæбæрзонддæр кæнын.

Программæйы мидис:

Астæуккаг скъолайы ахуырдызæуты зонгæ кæнынц ирон литературæйы нормæтимæ, ахуыр сæ кæнынц хи ныхас литературон æвзагмæ гæсгæ

аразыныл. Ацы уавæрмæ гæсгæ ирон литературæйы ахуыртæ дæр арæзт сты скъоладзаутæн хуыздæр зонындзинæдтæ раттынаен.

Фæлæ уымæ, ахуырдзауты зонгæ кæнынц ирон литературæйы равæрдимæ, йæ структурон арæзтимæ, æвзаджы иуæгтимæ.

Программæ нæ ахуыр кæны нæ культурæ фæбæрзонддæр кæнын, адæймаджы граждайнаг хъомылад рапарахатдæр кæнын. Литературæ нæ ахоны арф хъуыдытæ æмæ ирд фæлгонцты тыгъдадмæ. Литературон уацмыстæ кæсгæйæ, ахуырдзаутæ хуыздæр базонынц сæ адæмы истори, æвзаг æмæ культурæ. Аив литературæ сабиты зæрдæты хъуамæ кæна бæрзонд эстетикон идеалтæ, æххуыс сын кæны царды раст фæндæгтæ ссарынæн. Ахуыргæнæджы сæйраг хæс у ахуырдзауты чингуытæ кæсыныл фæцалх кæнын æмæ аив дзырды хицæндзинæдтимæ базонгæ кæнын, цæмæй æххæстæй бамбара аив литературæйы ахадзындзинад æмæ бацымыдис уа аив литературæ кæсынмæ.

Ранымад зонындзинæдтæй уæлдай ма программæйы бæрæггонд цæуынц, 5-æм къласы ахуырдзаутæ ирон литературæйы урокты цы арæхстдзинæдтæ хъуамæ райсой, уыдон дæр.

6-æм къласы Ирон æвзаджы Кусæн программæйы структурæ:

6-æм къласы ирон æвзаджы кусæн программæ арæзт у системондзинад æмæ наукондзинады принциптыл. Программæйы хъусдард цыд, цæмæй йæ домæнтæ ахуыргæнджытæн уой æнцон баххæстгæнæн, цы æмбарындæтæ дзы амынд цæуы, уыдон та скъоладзаутæн – æнцон бамбарæн.

Фылдæр кусын ныхасы рæзтыл.

Ныхасы рæзтыл куыст фæпарахатдæр кæныны тыххæй литературæйы æмбарындæтæ лæвæрд цæуынц ныхасы рæзтыл куыстытимæ æнгом бастæй, Æрмæджы равæрды хынцгонд æрцыдысты скъоладзауты кары хицæндзинæдтæ дæр. Зæгъæм, темæтæ æвæрд цæуынц программæмæ гæсгæ бæрæг фæткыл.

Программæйы стыр бынат ахсы рацыд æрмæг фæлхат кæныныл куыст..

Программæйы бæрæггонд æрцыд ахуыры азы сахæтты нымæц, алы темæйæн дæр дзы цас лæвæрд цæуы, уый.

Кусæн программæйы нысан æмæ хæстæ

Программæйы сæйраг нысан: ахуырадон предмет «Ирон литературæ» 6-æм къласы ахуырдаутæн дæтты зонындзинæдтæ сæ уарзон уацмысты тыххæй, рæзын сын кæны сæ ныхасы арæхстдзинæдтæ. 6-æм къласы Кусæн программæйы нысан у: ахуырдауты литературæйы æмбарындтимæ базонгæ кæнын, практикон æгъдауæй сæ пайда кæныныл фæцалх кæнын.

Литературæйы –бакусын дзырдурат хъæздæг кæныныл, райсын ног зонындзинæдтæ; литературæ анализ кæнынмæ арæхсын, дзырдурæттæй пайда кæнын зонын.

Коммуникативон компетенци (арæхстдзинад) амон, цæмæй скъоладзаутæ арæхсой ныхасы хуызтæй (дзургæ, хъусгæ) пайда кæнынмæ, ныхасы уавæртæм гæсгæ арæхсой сæ ныхас аразынмæ.

Культурæамонынады (культуроведческая) компетенци – ирон литературæимæ, ирон адæмы культурæимæ зонгæ кæныны фæрæз кæй у, уый æнкъарын; литературæйы бастдзинæдтæ истори æмæ адæмы культурæимæ, ирон ныхасы этикетон нормæтæ зонын, пайда кæнынмæ сæ арæхсын.

Иумæйагæй ахуырадон предмет «Ирон литературæйы» сæйраг хæстæ сты:

- ахуырты скъоладзаутимæ хъомыладон куыст кæнын;
- логикон хъуыдыкæнынады рæзтыл кусын;
- скъоладзауты фæцалх кæнын хиуыл кусыныл, ирон литературæ хибарæй ахуыр кæныныл;
- иумæйаг ахуырадон арæхстдзинæдтæ рæзыныл куыст (удгоймагон, регулятивон, зонындзинæдтæ исыны (познавательный), коммуникативон).

Ахуырты рæстæг пайдагонд цæуы ахæм ахуырадон технологитæй:

- ✓ скъоладзаутæм индивидуалон цæстæй кæсыны технологи (дифференциаци);
- ✓ проблемон ахуыртæ;
- ✓ информативон-коммуникативон технологи;
- ✓ æнæниздзинад хъахъхъæныны технологи;
- ✓ бæрæггæнæнты инновацион системæ, «портфолио»;
- ✓ коллективон куысты хуызтæ (къæйттæй куыст, къордты куыст);

✓ проектон-иртасæн технологи.

№	сах æт тæ	нымæц	Урочы хуыз, тип	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Фæстиуджытæ
1	9		Урок-балц ивгъуыdmæ	Адæмон сфæлдыстады сæйраг хуызтæ: уыци-уыцитæ, æмбисæндтæ, таурæгътæ, кадджытæ, мифтæ, зарджытæ	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын.	Зоной: адæмон сфæлдыстады хуызтæ; сæ хицæндзинадтæ æмæ сæ нысаниуæг. Арæхсой: таурæгътæ кадджытæ, æмбисæндтæ аив дзурынмæ.
2			Ног зонындзин æдтæ амоныны урок	Кадаг «Сослан æмæ Тары фырттæ» мидис.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын	Зоной: Нарты кадджыты циклтæ æмæ сæйраг хъайтарты. Арæхсой: раст æмæ аив дзурын нарты кадджытæ; характеристикæ дæттын хъайтартæн; сæ сæйраг миниуджытæ иртасынмæ. Зоной: аргъæуттæ æмæ таурæгъты

					хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын.	адæмон зондахаст, хæрзæгъдау æмæ цæстæнгасы равдыст; сæ темæтæ æмæ идейæтæ, сæ аив æвзаг. <i>Арæхсой:</i> аив æмæ ныбыл фольклорон тексттæ хи ныхæстæй дзурынмæ; пълан арзынмæ æмæ уымæ гæсгæ изложении фыссынмæ
3			Зонындзин æдтæ иу уагмæ æркæныны урок	Нæртон лæджы идеалтæ. Зонды уæлахиз гуымиры тыхыл.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Нæ рагфыдæлтæ сæхсæнадон царды сæууæлтæ кадæджы. Æцæг сæмæ сæрымысгæ хабæрттæ. Сослан сæмæ Сатанайы архайд. Зонды уæлахиз гуымиры тыхыл. Нарты кадджыты аивадон мадзæлттæ.
4			урок-«диссæгтæ — нæ разы»	Аргъау «Арвы айдæн» -ы адæмон зондахаст, хæрзæгъдау æмæ	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын,	

				цæстæнгасы равдыст.	проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
5			урок- «диссæгтæ — нæ разы»	Мæгуыр лæджы фырты фæзминаг æууæлтæ аргъау «Ох-ох æмæ мæгуыр лæджы фырт»-ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
6			Урок- лæвар Семæй	Таураегъ - адæмы дзургæ истори. «Цæхджын хойраджы аргъ»- бузныгад,	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын	

				адæймагыл аудын, рæдаудзинад- адæмы намысон идеалтæ.	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
7			Урок рефлекси	«Уастырджи æмæ æртæ æфсымæры»- сюжет æмæ идейæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
8			Урок- экскурси	«Чермены зарæг» - ыисторион бындур. Чермен – æлдæртты ныхмæ хъæбатыр	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын	

				тохгæнæг.	æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
9			Урок-экскурси	Зарæг «Антъоны зарæг» поэтикон арæзт.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Зоной: хъайтарон зарæг цы у, уый зарджыты историон бындур; Арæхсой: зарæджы текст æвзарын.
10	6		урок-портрет	Хетæгкаты Къостайы царды хабæрттæ. Дзыллæйы сæрвæлтау иудзинадмæ сидт «Балцы зарæг»- ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст	Зоной: Къостайы царды хабæртты сæйрагдæр азты хабæрттæ; сахуырын кæной чиныг «Ирон фæндыр»-æй æмдзæвгæтæ аив æмæ нывыл дзурын; терминты нысаниуæг æмæ æмбарынадтæ; Арæхсой: иртасын нывæфтыд æвзажды рæсугъдзинад æмæ йæ

					коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	аивадон гæнæнтæ; æмдзæвгæты аивадон Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн; Дзыллæйы сөрвæлтау иудзинадмæ сидт. Рухсмæ тындзын, рæстдзинад уарзын – поэты сөйраг домæнтæ рæзгæ уды раз. Æмдзæвгæйы оптимистон уаг.
11			Урок- балц ивгъуыдмæ	Мады катæй йæ цотыл. «Сидзæргæс»-ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Сидзæргæс æмæ сывæлæстты сөвæрз уавæр. Мады катæй йæ цотыл. Сæ фæсайсены фæлтæрсен – фидсен сын ксæй нсæй, уый сөвдисен. Хъызт зымæджы нывтæ – сөмдзæвгæйы сөйраг хъуыды сæргомгæнæг мадзæлттсæй иу. Фыссæджы ахæст йæ хъайтартæм. Уацмысы бсæрзонд эмоцион тых.
12			урок- «диссæгтæ — нæ разы»	Басняйы æмбарынад æмæ мидис. «Марходарæг» - ы нысан-	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын,	Басняйы мидис. Йæ бастдзинад адæмон сөмбисондимæ. Йæ нысан – адсөймаджы хъæнтыл (гуыбындзæл, фидиссæмхиц, дыздæсгом, сæгæд митæ) хуыд.

				адæймаджы хъæнтыл(гуыбы ндзæл, фидисæмхиц, дыдзæсгом, æгад митæ) худын.	проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Басняйы севзаг, цыргъ диалог.
13			Урок-раныхас	Хæхбæсты æвадат царды нывтæ «Дзæбидырдуан»-ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Хæхбæсты вадат царды нывтæ. Ирон хæдзары фæтк. Зæронд Зураппы цæстæнгас ныфсхаст мæ лæгдзинадмæ. Зæлинсæйы поэтикон сурæт. тедо – фæлтæрдджын цуанон. Йæ фæлгонц, йæ ссæйраг æууæлтæ (ныфсхаст, хиуылхæцгæ, быхсон, бинонтыл сæмæ сæмбæлттыл сенывыд).
14			фæсауон мæ экскурси	Хæххон æрдзы рæсугъддзинад, йæ бархъомыс адæймаджы царды.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын	Хæххон æрдзы рæсугъддзинад, йæ бархъомыс адæймаджы царды. Кæронбæттæн нывы ирд ахорсæнтæ.

					хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
15			Хи æмæ искай архæйдтыт æм хъус дарыныл фæцалх кæныны урок	Зебаты хъæу. Зæронд Зураппы цæстæнгас ныфсхаст æмæ лæгдзинадмæ. Те до æмæ Зæлинайы фæлгонцтæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттын арæхсын;
16	5		Урок- портрет	Секъайы царды хабæрттæ. Мадæлон æвзаг æмæ чиныджы нысаниуæг дзыллæйы царды-	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын	Æмдзæвгæйы ссæйраг хъуыды. Фыссæджы фæдзæхст йæ кæстæртæм. Мадæлон æвзаг æмæ чиныджы нысаниуæг дзыллæйы царды сæмдзæвгæйы.

				«Фæдзæхсын».	æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
17			Урок-балц ивгъуыдмæ	Мæгуыр адæмы хъызæмайраг цард радзырд «Мад æмæ фырт»-ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Рæстæджы барджытæ радзырды. Мæгуыр адæмы хъызæмсæйраг цард. Æлдары фыдмитæ.
18			Урок-балц ивгъуыдмæ	Тугъан æмæ Маринейы тырнындзинад сæрибармæ. Радзырды сæйраг хъуыды.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст	Тугъан сæмæ Маринейы тырнындзинад сæрибармæ. Сæ ныфсхаст. Сæ фыдсæх цагъарадмæ. Радзырды сæйраг идейæ. Æрдзы нывтæ сæмæ сæ ахадындзинад. Адæмон сæмбисæндтæ уацмысы, сæ нысаниуæг.

					коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
19			Урок- лекции дыууæйæ иумæ	«Зæрватыкк»-ы уарзты тых æмæ фидыц.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Радзырды мидис. Цæрæг удгоймæгты хсæн хæстæгдзинад хъахъхъæнын, сæрдзон «кæстæр æфсымæртыл» арм дарын. Аивадон параллелизмы нысаниуæг уацмысы: динамонæджы уаг – зæрваттыччы зæрдиаг фыдæбон йæ хæдзар сæмæ йæ лæппынтыл. Уарзты зæрдиаг фыдæбон йæ хæдзар сæмæ йæ лæппынтыл. Уарзты тых сæмæ йæ фæстиуджытæ. Фыссæджы уайдзæф дурзæрдæ адæмæн.
20			урок- «диссæгтæ — нæ разы»	Секъайы басняты нысан: адæймаджы хъæндзинадтим æ цæстуарзон тох, хуымæтæг æмæ ахсджиаг æцæгдзинадтæ царды фидар	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа	Басняты ахадындзинад бамбмрын; адæймаджы хъæндзинадтыл æрныхас кæнын

				кæнын.	фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
21			Н.Р.К	Изложени «Цæхджын хойраджы аргъ» ныффыссынмæ цæтагæнæн урок.		Тексты хъуыды æмæ сæйраг мидис куыд бмбæрстой, уый сбæрæг кæнын.
22			Н.Р.К	Изложени ныффыссын.		Тексты хъуыды æмæ сæйраг мидис куыд бмбæрстой, уый сбæрæг кæнын.
23	2		Урок- портрет	Брытъиаты Елбыздыхъо уацмысы «Уæрæседзау» мидис, йæ конфликт.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Зоной: Литерæтурæйы теорийæ комеди, юмор æмæ сатирайы æмбарынадтæ. Арæхсой: рольтæм гæсгæ кæсынмæ æмæ хъазынмæ спектаклы хуызы.
24			Тексты	Ирон лæджы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Уацмысы мидис. Йæ кофликт:

			анализ	эталон уацмысы. Муссæйы фæлгонц.	ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	патриархалон этикайы хуыздæр æууæлтæ фæсдæуины « культурамæ» ныхмæ æвæрдæй. Ирон лæджы фæзминаг миниуджытæ уацмысы: йе ддаг бакаст, адæмы хсæн хи дарыны фæтк, йæ царды æгъдау (куыст уарзын, хи фæллойæ цæрын, ныййарæджы буц дарын, фæрæзхъуагæн æххуыс кæнын, æндæр адæмты хордзинадтæ нымайын, уымæ хи национ цæсгом æмæ æгъдауæн агъ кæнын). Муссæйы фæлгонц. уацмысы æвзаг-характеристикайы мадзал.
25	2		Урок-афæлгæст	Кочысаты Розæйы цардæрфыстимæ базонгæ кæнын. Кочысаты Розайы «Гæды лæг»-ы идейон мидис- зонды уæлахиз.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Кочысаты Розæйы цардæрфыст зонын; Уацмысы фольклорон бындур. Йæ идейон мидис – зонды уæлахиз.
26			Тексты	Умарханы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Умарханы фæлгонц (амалджын,

			анализ	фæлгонц. Бынаёттон хицæутты гуымыры ахаст адæммæ.	ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	æрхъуыдыджын, хæларзæрдæ лæг) . Бынаёттон (пъырыстыф, фидиуæг) хиуарзондзинад, сæ гуымыры ахаст адæммæ. Дуджы социалон – цардыуагон барджытæ уацмысы. Мызылон æмæ Къомианы сурттæ. Архайды комизм, йæ æнæнхъæлæджы кæронбæттæн. Комедийы адæмон æвзаг.
27	3		Урок- афæлгæст	Илас Æрнигоны царды хабæрттæ. «Зарæг» - ы автобиографион мидис.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
28			Тексты анализ	Радзырды «Челе» -ы мидис	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын,	Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ,

				– зыд æмæ кæрæф лæджы хъысмæт.	ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
29			Зонындзин æдтæ бафидар кæныны урок	Челе– æхсæнадæй, царды цин æмæ рæсугъддзинадæ й иппæрд адæймаг. Йæ фæлгонц.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Челе– æхсæнадæй, царды цин æмæ рæсугъддзинадæй иппæрд адæймаг. Йæ фæлгонц.
30			Н.Р.К	Нывæцæн ныффыссынмæ цæтагæнæн	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын	

				урок.	базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
31	5		Урок-афæлгæст	Коцойты Арсены царды хабæрттæ æмæ сфæлдыстад.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Зоной: Арсены царды хабæрттæ æмæ йæ уацмыстæ; диалогон текст кæсын текст æвзарын. Арæхсой: сæйраг архайджытæн сæ миниуджытæ æвзарынмæ; характеристика дæттынмæ æмæ хи хъуыдытæ зæгъынмæ бакаст уацмысы фæдыл.
32			Тексты анализ	Тедо æмæ Симоны царды уавæртæ «Цуанонтæ»-ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа	.Радзырды мидис. Тедо æмæ Симоны царды уавæртæ. Сæ удыхъæды æнгæсдзинад. Сæ къуындæг миддуне æмæ сæ

					хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	талынг зонды социалон æххосæгтæ.
33			Тексты анализ	Радзырды конфликт: мæгуыр, дæлдзиныг, фæлæ уæздан адæм æлдæртты гуымыры бархъомысы раз.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Юмори фæрæзтæ «чысыл адæймаджы» темæйы ранывæсты. Радзырды конфликт: мæгуыр, дæлдзиныг, фæлæ уæздан адæм æлдæртты гуымыры бархъомысы раз. Авторы цæстæнгас йæ персонажтæм.
34			Тексты анализ	«Саломи»-йы архайды бынат æмæ уавæр.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын,	Радзырды архайды рæстæг æмæ бынат. Лидзæг адæмы уавæр. Саломийы фæлгонц – йæ фидар удыхъæд, знæгтæм æнæуынондзинад. Уацмысы

					проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	идейон мидис: худинаджы бæсты мæлæт. Радзырды сюжеты динамизм, йе взаджы экспресси.
35			Тексты анализ	«Цæукъа æмæ фыркъа» - сæрибарыл кады зарæг.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Уацмысы символон – аллегион мидис. Ныхмæвæрд фæлгонцтæ. Царды нысан æмæ амонды фарст. Таурæгъкæнынады алы хуызтæ (лирикон æрфыст, мидмонолог, монолог) æмæ уæлмонц интонаци
36	4		Урок- афæлгæст	Гæдиаты Цомахъы цардæрфыст æмæ лирикæ. «Æхсæрдзæн».Æ мдзæвгæйы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын	Зоной: прозæйæ фыст æмдзæвгæ; раст æмæ аив дзурын текстмæ хæстæг прозæйæ фыст æмдзæвгæтæ; хъуыдыйæдтæ ивын, рацаразын сæ. Арæхсой: хъуыдыйæдтæ ивынм

				идейон мидис.	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	æмæ рацаразынмæ.
37			Тексты анализ	«Дыууæ дидинаеджы». Прозæйæ фыст æмдзæвгæйы аивадон темæ. Дыууæ дидинаеджы фæлгонцтæ. Сæ быцæуы рахæцæн – цардмæ фæйнахуызон цæстæнгасы. Амонды фарст.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Прозæйæ фыст æмдзæвгæйы аивадон темæ. Дыууæ дидинаеджы фæлгонцтæ. Сæ быцæуы рахæцæн – цармæ фæйнахуызон цæстæнгасы. Амонды фарст. Уацмысы сæйраг хъуыды: адæймаг рæсугъд у йæ хорз хъуыддæгтæй.
38			Тексты анализ	«Царды уæз» - ы Бесойы бинонты фыдцард.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын	Бесо æмæ йæ бинонты фыдцард. Мæгуырдынады æууæлтæ. Куыстуарзаг æмæ хæларзæрдæ лæджы катый йæ даринагты хъымæтыл. Бесойы æнаенхæлæджы æрбайсæфт. Маринейы балц фæндаджы

					æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	хицаумæ. Ус- хицауы царды фæрæзтæ æмæ йæ уагахаст æххуыс курджытæм. «Сомы гæбаз» - бонджыны хæрзаудæны ирд æвдисæн. Радзырды æвзаджы хицæндзинадтæ.
39	2		Тексты анализ	Барахъты Гинойы радзырд «Бæстырæсугъд» -ы фысымты фæйнахуызон ахасты дыууæ усгурмæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн
40			Синтез æмæ кæронбæттæн урок	Курдиат æмæ аивады тых. Бæстырæсугъды фæлгонц.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст	Уацмысы сюжет. Канаты Афæхъо æмæ кæсгон æлдары фырт. Фысымты фæйнахуызон ахаст дыууæ усгурмæ. Курдиат æмæ аивады тых. Бæстырæсугъды сурæт. уацмысы бастдзинад адæмон сфæлдыстадимæ. Фыссæджы социалон, этикон æмæ

					коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	эстетикон идеал ацы новеллæйы.
41	2		Тексты анализ	Нигеры кадаг «Уæхатæджы фырт чысыл Гуыйман»-ы мидис. Социалон дихдзинады мотивтæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
42			кæронбæттæн урок	Гуыйман æмæ Хъасболы миниуджытæ. Кададжы конфликт.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа	Кададжы идейон мидис. – фыдракæнды бафхæрд, рæстдзинады уæлахиз. Гуыйман æмæ Хъасболы миниуджытæ. Кададжы конфликт. Социалон дихдзинады мотивтæ. Æрдзы нывтæ æмæ сæ нысан.

					фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
43	3		Урок-балц ивгъуыдмæ	Хъуылаты Созырыхъойы радзырды «Æртындæсæй иумæ»-ы темæ æмæ идейæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;
44			Урок-балц ивгъуыдмæ	Æртындæс коммунары коллективон сурæт. Джиоты Андрийы фæлгонц.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын,	Радзырды темæ æмæ идейæ. Гуырдыаг меньшевикты фыдмитæ Хуссар Ирыстоны мидхæсты азты. Æртындæс коммунары сгуыхт æмæ трагедион хъысмæт. Сæ иумæйаг зондахаст, рухс фидæныл æууæндындзинад. Коммунарти коллективон сурæт. Джиоты Андрийы типикон фæлгонц. Таурæггæнаг – трагикон цауты

					хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	æвдисæн æмæ аргъгæнæг.
45			Урок-балц ивгъуыдмæ	«Таймуразы зарæг»-ы Таймураз-историон персонаж, йæ хъазуат тох тыхгæнджытимæ .	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	«Таймуразы зарæг». Кададжы мидис. Адæмон сфæлдыстадимæ бастдзинад. Таймураз – историон персонаж, йæ хъазуаты тох тыхгæнджытимæ. Мады фæлгонцы аивадон нысаниуæг. Лæгдзинад æмæ патриотизмы мотивтæ кададжы.
46	2		Урок-балц ивгъуыдмæ	Дзесты Куыдзæджы радзырд «Хур скæсæнырдæм нæ ныгуылы»-ы темæ æмæ идейон мидис	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын,	Арæхсой: Уацмыс æмæ йæ архайждыты тыххæй йæ хъуыдытæ зæгъынмæ, цаутæн аргъ кæнынмæ, уыдон цардимæ бæттæн;

					ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
47			Тексты анализ	Дзанджы монументон сурæт. Менъшевикты æнæуаг мит.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Дзанджы монументалон сурæт. Йæ характеры сæйраг æууæлтæ: æхсар æмæ намыс. Менъшевикты æнæуаг митæ. Дзанджы хъысмæты бæрзонд трагизм. Æрдзы нывты нысаниуæг. Уацмысы идейон мидис (æгады бæсты – мæлæт) æмæ аивадон фæрæзты æмиудзинад.
48	2		Тексты анализ	Плиты Харитоны поэмæ «Сæлимæт»-ы мидис. Ресы хохы романтикон пейзаж. Менъшевикты фыдракæндтæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	Зонын: поэмæйы æмбарынад, йæ хицæндзинад иннæ литературон жанртæй. Арæхсын: поэмæйы аивадон миниуджытæ иртасынмæ .

					удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
49			Зонындзин æдтæ бафидар кæныны урок	Лигъдæтты хъызæмар. Сæлимæты фæлгонц: йæ уынд, йæ уды рæсугъддзинад, йе сгуыхт.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	«Сæлимæт». Поэмæйы мидис. Ресы хохы романтикон пейзаж. Меньшевикты фыдракæндтæ. Лигъдæтты хъызæмар. Адæм æмæ æрдзы иудодой. Стигъджыты къорды контрастон æрфыст (сæуаг, сæ фæлыст, сæ фынг0 Сæлимæты фæлгонц. Йæ уынд , йæ удыхъæдды рсугъддзинад, йе сгуыхт. Поэмæйы лирикон ахаст. Йе взаджы аивдзинад. Сæлимæты фæлгонц. Йæ уынд, йæ уды рæсугъддзинад, йе'сгуыхт.
50	1		Урок-афæлгæст	Хъамбердиаты Мысосты лирикайы æрдз æмæ адæймаджы æхсæн æххæст гармонийы сусæг æнкъарæн «Хурмæ курдиат», «Хосгæрст», «Хъæды»-ы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа	Куысты поэзи. Хъаруджын уæнгты фидыц. Æмдзæвгæйы музыкалондзинад æмæ зæлфыст. «Хъæды». Зымæджы пейзаджы хуызджын ахораентæ æмæ зæлфыст. Æрдз æмæ адæймаджы хсæн æххæст гармонийы сусæг æнкъарæн.

					æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
51	3		Тексты анализ	Мамсыраты Дæбейы радзырд «Æрдхорд»-ы мидис.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Зоной: тексты мидис æмæ йæ æмбарой; хъайтары ахастытæ йæ бæхмæ æмæ йæ уарзон адæммæ. Арæхсой: мадæлон æвзагыл аив æмæ рæсугъд кæсын; æмдзæвгæ аив дзурынмæ
52			Тексты анализ	Малхазы фыдуаг ми æмæ йæ фæстиуджытæ, йæ мидхъуырдухæн тæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды,	Радзырды мидис.Малхазы фыдуагми æмæ йæ фæстиуджытæ.

					мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
53			Урок- дискусси	Хæлардзинады темæ уацмысы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Лæппуйы мидхъуырдухæнтæ. Хæрзуагон – хъомыладон фарстатæ уацмысы : æнаххос лæгыл дау кæныны тæригъæд, рæдыдыл басæттын, рæстдзинад дзурыны ныфс, æцæг хæлардзиа æмæ мæнгарддзинад æмæ аф. д.
54	2		Урок- беседæ	Бесаты Тазæ. Чысыл Æхсары ныфс æмæ лæгдзинад «Æвзист идон» - ы. Йæ бæрнон ахаст хистæры фæдзæхстмæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад ,	Зоной: тексты мидис æмæ йæ æмбарой; хъайтары ахастытæ йæ бæхмæ æмæ йæ уарзон адæммæ. Арæхсой: мæдæлон æвзагыл аив æмæ рæсугъд кæсын; æмдзæвгæ аив дзурынмæ.

					Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
55			Тексты анализ	«Хæцæны» - радзырды мидис. Стуры тох йæ роды фервæзын кæныныл.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Радзырды мидис. Архайды райрæзт. Стуры тох йæ роды фервæзын кæныныл. Цæрагойтыл арм дарыны хъуыды.
56	4		Урок-афæлгæст	Дзадтиаты Тотырбеджы царды хабæрттæ æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Дзадтиаты Тотырбеджы царды хабæрттæ

57			Урок-бенефис	Къостайы сабийы бонтæ-скъуыдздзаг роман «Хæххон стъалы»-йы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Къостайы сабийы бонтæ. Скъуыддзаг роман «Хæххон стъалы»-йæ.
58			Тексты анализ	Къоста-скъоладзау, йæ фыдуаг митæ. Суинаг поэты рæзгæ уды æууæлтæ.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Къоста – скъоладзау. Йæ фыдуаг митæ. Йе мгæрттимæ йæ ахастдинадтæ. Иуанейы бæхы атарды æфсон æмæ фæстиуджытæ. Адæмы маст Къостайы æфхрджытæм. Хъызмыдæйы характеристикаæ.
59			Урок-	Чендзейы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Чендзейы фæлгонц, сылгоймаг –

			бенефис	фæлгонц, сылгоймаг- хъомылгæнæдж ы сгуйхт.	ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	хъомылгæнæджы сгуйхт. Зæронд Долæт æмæ гыццыл Къостайы хсæн хæлардзинад. Суинаг поэты рæзгæ уды æууæлтæ.
60	2		Тексты анализ	Цæгæраты Максими «Хъуыдинайы галуан» таурæггæнæг Бæгъæгуыссæйы зæрдæисгæ фæлгонц.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	«Хъуыдинайы галуан» . Таурæггæнæг Бæгъæгуыссæйы зæрдæ-исгæ фæлгонц. Йæ аивадон функцитæ. Таурæгъ мидис. Мад æмæ йæ цоты цард.
61			Тексты анализ	Галуан- дзыллæйæ	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын,	Хъæбулы хæс. Галуан – дзыллæйы рахицæны символ. Уацмысы

				рахицæны символ.	ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	идейæ: адæмы фарн – лæджы царды фидар æнцой.
62	1		Урок-беседа	Плиты Грисы æмдзæвгæ «Æртхутæгдон» -ы мидис.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Æмдзæвгæйы темæ. Иссæйы сгуыхт хъуыддæгтæ. Йæ ахаст йæ хæстон бæхмæ. Уацмысы идейон – ритмикон арæзты иудзинад. Иналар æмæ æфсады удхæстæгдзинад
63	1		Урок-фембæлд	Цырыхаты Михалы æмдзæвгæ	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын	Царды раст фæндагыл слæууыны ахджиаг фарст. Æмдзæвгæйы идейæ: зындзинæдты сæрты –

				«Фæндаг»-ы царды раст фæндагыл слæууыны ахсждиаг фарст.	базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	бæрзонд нысанмæ.
64	2		Урок-фембæлд	Цæрукъаты Алыксандры лирикон хъайтары цæстæнгас царды «Райгуырæн къона».	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Фыдыуæзæг уарзыны темæ. Лирикон хъайтары цæстæнгас царды иууыл егъаудæр хæзнатæм (райгуырæн къона, ныййарæджы узæлд, хи къухвæллой) æндæр адæмты культурæйæн аргъ кæныны идейæ. Æмдзæвгæйы поэтикон фæрæзтæ.
65			Урок-беседæ	Лирикон геройы зæрдæйы уаг æмдзæвгæ «Хæхтыл	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа	Æмдзæвгæйы мидис . æрдзы нывтæ. Фæллоуы цин – лирикон геройы зæрдæйы уаг æмæ поэтикон уынынады ратæдзæн.

				хурзæрин рæдау»-ы	хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
66	1		Урок- фембæлд	Дзаболаты Хазби. «Хуымæтæджы æцæгдзинад»	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын	Æмдзæвгæйы темæ. Райгуырæн къона æмæ мадæлон æвзаджы нысаниуæг лæджы царды
67	2		Тексты анализ	Гафез. «Ирон цагъд».	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа	Æмдзæвгæйы темæ. Ацырухсы уæздан æмæ сыгъдæг удыхъæд. Мæсыг – «таурæггæнæг», йæ аивадон нысаниуæг. Кадæджы

				Цагъардзинады ныхмæ тохы æмæ æфхæрæгыл удыхæдæй уæлахизы темæ. Ацырухсы уæздан æмæ сыгъдæг удыхæд.	хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	лиризм.
68	1		хатдзæгæт кæныны урок	Рацыд æрмæгæй тестон куыст.		

Æмбарынгæнаен фыстæг

ФПАС-ы бындурыл 6-æм кълаесты ирон æвзаджы кусæн программæ

1. «Ирон æвзаг» ахуыр кæныны предметон фæстиуджытæ

Стандарты домæнтæм гæсгæ скъоладзаутæм хъуамæ уа бæлвырд зонындзинæдтæ ирон æвзагæй. Иумæйагæй ион æвзаг ахуыр кæныны фæстиуджытæ сты:

Предметонтæ:

1. Ирон æвзаджы курсы мидис 5–9-æм кълæсты æнгом баст у ахуыры хæстимæ. Уый домæ, цæмæй ахуырдаутæ фаг зонындзинæдтæ райсой æвзаджы æппæт хæйттæй дæр: фонетикæ, орфоэпи, лексикæ, фразеологи, морфемикæ, морфологи, синтаксис, стилистикæ æмæ ныхасы культурæйæ; зоной мадæлон æвзаджы ахадзындзинад, йæ ахуыр кæныны истори, йæ диалекттæ æмæ ныхасыздæхтытæ; æвзаджы фысгæ æмæ дзургæ формæтæ, баст ныхас цавæр у æмæ, йæ рæзын кæныны куыст цы æмбарындтыл æнцой кæны, уый æ. а. д.

2. 9-æм къласы кæрон ахуырдаутæ хъуамæ арæхсой:

- фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион, синтаксисон æвзæрст кæнынмæ;
- алыхуызон вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразынмæ, тексты мидис æмæ стилистикон ахуырстмæ гæсгæ хъуыдыйæдтæ раст аразынмæ;
- тексты стиль æмæ функционалон хуыз иртасынмæ;
- литературон æвзаджы нормæтæм хъус даргæйæ, хи ныхас аразын.

Орфографийæ: Орфографи æмæ морфологийы фæрстытæ хуыздæр бамбарыны тыххæй скъоладзаутæ хъуамæ раздæр базонæй дзырдты мырон конд, мырты ивынад, ома фонетикæйы фæрстытæ.

Æнæ рæдыдæй фыссынæн стыр æххуыс у дзырдты арæзт зонын. Дзырдарæзты фæрстытыл æнцой кæнын хъæуы, ныхасы хæйттæ ахуыргæнгæйæ дæр. Æргом здахын хъæуы дзырдæн йæ уидаг, фæсæфтуан æмæ кæрон агурынмæ, æмуидаг дзырдтæ хъуыды кæнынмæ.

Пунктуацийæ. Хъуыдыйæдты хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын, 5-9 кълæсты пунктуацион æгъдæуттæй пайда кæнынæ арæхсын, пунктуацион рæдыдтытæ ссарын, раст сæ кæнын; хъуыдыйад пунктуацион æвзæрст кæнын.

Орфографийæ. Рацыд орфограммæ ссарын зонын, цы дзырды æмбæлы, уый раст фыссын; дзырды растфыссынад бацамонын; орфографион рæдыд ссарын, бацамонын æй; дзырды орфографион анализ; 5-9 кълæсты цы раиртæстытимæ базонгæ сты, уыдон зонын, пайда кæнынмæ сæ арæхсын.

Ныхасы рæзтæй. Ныхасы алыхуызон стилитæ æмæ хуызтæм гæсгæ тексттæ аразын; текст кæронмæ фыссын; дыгурон диалектыл фыст текстты мидис æмбарын кæнын; тексты стиль бæрæг кæнын; текстæн конспект, тезистæ, рецензи фыссын; литературон-критикон уацхъуыдæй (кæнæ стыр уацхъуыды хайæ) конспект æмæ тезистæ аразын; сочиненитæ фыссын публицистикон темæйыл; хъуыддаджы гæххæттытæ (курдиат, автобиографи, суагъæ) фыссын; сочиненийы мидис æмæ æвзаг хуыздæр кæнын; диалогтæ аразын; тексты алыхуызон рæдыдтытæ агурын æмæ сæ раст кæнын.

6-æм къласы ахуырдауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ предметæй

Скъоладзаутæ хъуамæ зонæй:

- 6-æм къласы ирон æвзаджы грамматикæйæ цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- ирон æвзаджы лексикæйы дих: æппæтадæмон дзырдтæ, бындурон ирон дзырдтæ æмæ æндæр æвзæгтæй æрбайсгæ дзырдтæ æ. æнд;

- дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ;
- номдартæ æмæ миногонты дзырдарæзт;
- вазыгджын дзырдтæ æмæ цыбыргонд вазыгджын дзырдты растфыссынад;
- ирон нымады хуызтæ;
- нымæцонты дих сæ арæзтмæ æмæ сæ нысаниуæгмæ гæсгæ, сæ тасындзæг;
- номивджыты дих сæ нысаниуæгмæ æмæ сæ амындмæ гæсгæ, сæ тасындзæг;
- хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджыты арæзт;
- мивдисæджы æбæлвырд формæ;
- мивдисæджы разæфтуантæ;
- мивдисджыты здæхæнтæ (иумæйаг æмбарынад); фæдзæхстон здæхæн;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинаæдтæ;
- рацыд ныхасы хæйтты растфыссынад;
- ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- дзырдтæ æмæ фразеологизмты алы хуызтæй пайда кæнынмæ;
- дзырдты орфограммæтæ агурын æмæ æмбарын кæнынмæ;
- цы орфограммæтæ сахуыр кодтой, уыдон зæрдыл даргæйæ, æнæ рæдыдæй дзырдтуатон æмæ контролон диктанттæ, сочиненитæ æмæ изложенитæ фыссынмæ;
- текстæй (ныхасæй) хатдзæгтæ кæнынмæ;
- вазыгджын æмæ цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ аразынмæ;
- дзырдтæ фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнынмæ;
- рацыд ныхасы хæйттæ морфологион æвзæрст кæнынмæ;
- ирон нымады хуызтæй пайда кæнынмæ;
- нымæцонтæ æмæ номивджытæ тасындзæг кæнынмæ;
- мивдисджытæ фæдзæхстон здæхæны ифтындзæг кæнынмæ;
- мивдисæджы нырыккон афоны формæйæ ивгъуыд æмæ суинаг афонты бæсты пайда кæнынмæ;
- рацыд ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ бæрæг кæнынмæ;
- дзырdbæстытæ, хъуыдыйæдтæ, тексттæ аразынмæ;
- диалоджы архайынмæ;
- текст йæ райдайæнмæ гæсгæ кæронмæ хæццæ кæнынмæ;
- текстæн йæ темæ æмæ йæ сæйраг хъуыды бæрæг кæнынмæ;
- тексты аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ агурынмæ æмæ сæ пайда кæнынмæ;
- текст абзацтыл дих кæнынмæ;
- текстæн пълан аразынмæ;
- текст хи ныхæстæй дзурынмæ;

- докладтæ, рефераттæ æмæ цыбыр хъусынгæнинагтæ цæттæ кæнынмæ;
- цыбыр тексттæ ирон æвзагæй уырыссагмæ тæлмац кæнынмæ;
- алыхуызон грамматикон хъæзтыты архайынмæ;
- æрхæцæн нысæнттæ раст æвæрынмæ æмæ сæ æмбарын кæнынмæ;
- дзырдуттæй пайда кæнынмæ.

Кусæн программæ ирон æвзагæй 6-æм къласæн 68 сахаты 6 Б,В

№	ны-мæц	Урочы темæ	сах	Урочы хуыз	Ахуыры фæстиуджытæ (ФПАС-мæ гæсгæ)			Ахуырадон архæйдтытæ
					Предметон	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Удгоймагон	
1.		5-æм къласы рацыд æрмæг сфæлхат кæнын æмæ бафидар кæнын(5 сах.) Фонетикæ.Дзырды хæйттæ фæлхат кæнын. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ.	1	Фæлхат кæныны урок.	Дзырд иу рæнхъæй иннæмæ хæссын. Хъæлæсонты æмæ æмхъæлæсонты растфыссынад.	Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: Хъæлæсонты æмæ æмхъæлæсонты растфыссынад; зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонты фембæлд дзырды райдиан æмæ уидаджы. Дзырдтæн сæ арæзт; сæ мыртæ.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдтæ орфограммæтæм гæсгæ агурын, орфограммæтæ раст æмбарын кæнын; дзырдты растфыссынады æгъдæуттæ.

2.		Лексика фæлхат кæнын. Мадаелон æвзаг.	1	Фæлхат кæнын урок.	Лексикайы сæйраг æмбарынадтæ.	Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: ирон æвзаджы дзырдты нысаниуæг, сæ мидис, ныхасы сæ пайда кæнын.	Мадаелон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын .	Рацыд æрмæджы фæдыл беседа; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст
3.		Дзырдарæзт Афæдзы афонтæ.Фæззæг.	1	Фæлхат кæнын урок.	Дзырдарæзты тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдты растфыссынады æгъдауттæ.
4.		Морфологи. Ирыстоны истори.	1	Фæлхат кæнын урок.	Морфологийы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын .	Морфологион æвзæрстытæ, нывмæ гæсгæ куыст; дидактикон хъæзтытæ.
5		Синтаксис. Диктант грамматикон хæсимæ.	1	Комбинаторон урок контролон урочы элемент имæ.	Синтаксисы сæйраг иуæгтæ:	Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрма гæсгæ. Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.	Мадаелон æвзаджы аивдзинад æнкъарын; орфографион нормætæй пайда кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.

1.		Лексикаæмæ фразеологии (5сах.) Лексикайы æмбарынад. Æппæтадæмон дзырдтæ. Ирыстоны истори.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын дзырдты лексикон нысаниуæг.	Коммуникативон: искай ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: ирон æвзаджы дзырдты нысаниуæг, сæ мидис, ныхасы сæ пайда кæнын.	Эстетикон æнкъарæнтæ рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
2.		Диалектизмтæ.Профессионализмтæ. Ирыстоны истори.	1	Комбинарон урок ныхасы рæзтыл кусыны урочы элементтим æ.	Диалектон æмæ профессионалон дзырдты æмбарынад.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: пайда кæнын профессионалон дзырдтæй ныхасы ,хицæн кæнын зоной тексты профессионалон æмæ диалектон дзырдтæ.	Индивидуалон куыст кæнынмæ æмæ къорды архайынмæ разæнгард кæнын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.
3.		Архаизмтæ.Историзмтæ. Ирон æгъдæуттæ.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын зæронд дзырдтæ æмæ историзмтæ, се мбарынадтæ.	Коммуникативон: искай ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: ныхасы æмæ тексты дæр хицæн	Фыдыбæстæм уарзондзинад гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.

						кæнын архаизмтæ.		
4.		Неологизмтæ. Ирыстон.	1	Урок-практикум.	Бацамонын ног дзырдтæ, неологизмтæ, се мбарынад.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: ныхасы арæхстджынæй пайда кæнын ног дзырдтæй урокты мидæг.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.
5.		Фразеологон дзырdbæстытæ. Къоста – ирон адæмы стъалы.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын фразеологион дзырdbæстытæ. Сæ нысаниуæг æвзадджы.	Коммуникативон: искай ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: Фразеологизмтæй пайда кæнын зонын æмæ арæхсын ныхасы æмæ фысгæ куыстыты.	Эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
6.		Дзырдарæзт(6 сах.) Дзырдарæзт. Вазыгджын дзырдтæ. Къоста – нывгæнæг.	1	Ног æрмæг амоныны урок	Бацамонын дзырдты аразыны мадзæлттæ ирон æвзадджы. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: хицæн бындуртæй ног дзырдтæ аразын.	Нывкæнынадмæ цымыдисдзинад æмæ уарзыны æнкъарæнтæ гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
7.		Дзырдарæзт.	1	Зонындзинадтæ фидар	Дзырдтæ аразыны мадзæлттæ ирон	Коммуникативон: искай ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын;	Фыдыбæстæм æмæ маделон	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл

		Ирыстон.		кæныны урок.	æвзаджы. Мырты ивынад дзырд аразгæйæ.	хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: хицæн бындуртæй ног дзырдтæ аразын.	æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын.	куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
8.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.Сочинени «Фæззæг».	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарынадтæй ныхасы мидæг пайда.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын.	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ, предметы æрфыст цæттæ кæнын.
9.		Дзырдарæзт.Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	1	Зонындзинадтæ фидар кæныны урок.	Бацамонын дзырдты аразыны мадзæлттæ ирон æвзаджы. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: дзырдты растфыссынад орфографион дзырдуаты фæрцы бæрæг кæнынмæ арæхсын.	Ирыстоны географи зонын æмæ ахуыр кæнын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.
10.		Дзырдарæзт. Ирыстон.	1	Урок-практикум.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ дзырдты аразыны мадзæлттæй цы базыдтой, уый.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: зонын æмæ арæхсын	Ирыстоны географи зонын æмæ ахуыр кæнын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.

						раст æмæ хъуыдыгæнгæйæ фыссын.		
11.		Диктант грамматикон хæсимаæ.	1	Комбинаторон урок контролон урочы элементтим æ.		Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдауттаем æмбаргæйæ хъус дарын.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдты морфемон æвзæрст.
12.		Морфологи. Номдар.(6 сах.) Номдар. Номдарты дзырдарæзт. Фыдæлты хæзнатæ.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидаг кæнын зонындзинадтæ номдарты дзырдарæзты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: хи архæйдтыты рефлекси; хи хъуыдытæ (зонындзинадтæ) логикон æгъдауæй равæрын.	Иртасæн куыстытæ æххæст кæнынмæ тырнын.	Номдарты морфологион анализ; номдарты л æнцой кæнгæйæ, ног тексттæ аразын.
13.		Номдарты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджы. Фыдæлты хæзнатæ.	2	Урок- практикум.	Бацамонын номдарты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджыæмæ сæрастфыссынад.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ раггом кæнынæн цы æвзаджы иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ зонын Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын Базонæн: разæфтуанты фæрцы аразын номдартæ æмæ сæ	Фыдæлты хæзнатæн аргъ кæнын æмæ сæ бахъахъæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

						растфыссынмæ арæхсын.		
14.		Номдарты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы. Улаæфты рæстæг.	1	Зонындзинаæ дтæ фидар кæныны урок.	Бацамонын номдарты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: Разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты фæрцы ног дзырдтæ аразын зонын .	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдтæн морфемон æвзæрст кæнын.
15.		Цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ. Наука æмæ ахуырад.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонынцыбырго нд вазыгджын дзырдтæ.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: зонын вазыгджын дзырдтæ аразын.	Маделон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнынзинад гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
16.		Æндæр ныхасы хæйттæ номдарты ролы. Удварны минниуджытæ.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын æндæр ныхасы хæйтты рахызт номдартæм.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: ныхасы пайда кæнын номдар -миногонтæй æмæ сæ иртасын.	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинадтæ исынмæ тырнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

17.		Номдары морфологион æвзæрст.	1	Зонындзинаæ дтæ фидар кæныны урок.	Номдары тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен цы æвзаджы иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ зонын Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннаæмæ рахизын зонын Базонæн: рацыд орфограммаæм гæстæ дзырдтæ æвзарын, æнæ рæдыдæй фыссын; арæхсын : морфологон æвзæрст кæнын æнæ къуыхцийæ.	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинаæдтæ исынмæ тырнын.	Номдары морфологион æвзæрсты фæтк.
18.		Морфологи. Миногон (6 сах.) Миногон (æрмæг фæлхат кæнын). Удварны миниуджытæ.	1	Фæлхат кæныны урок.	Миногони тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: хи архæйдтыты рефлeksi; хи хъуыдытæ (зонындзинаæдтæ) логикон æгъдауæй равæрын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын .	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
19.		Миногонты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын миногонты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджы.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен цы æвзаджы иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ зонын Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

		руаджы. Удварны миниуджытæ.				кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын Базонæн: миногонтæ разæфтуаны руаджы аразын æмæ сæ æвзарынмæ арæхсын.		
20.		Миногонты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджы. Удварны миниуджытæ.	1	Зонындзинæ дтæ фидар кæныны урок	Бацамонын миногонты дзырдарæзт дзырдтæ кæрæдзимæ æфтауыны фæрцы æмæ сæ растфыссынады æгъдауттæ.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхъæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: вазыгджын миногонтæ аразын æмæ сæ раст фыссын.	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
21.		Миногонты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын миногонты дзырдарæзт (бындуртæ) кæрæдзимæ руаджы.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: вазыгджын миногонтæ аразын æмæ сæ раст фыссын.	Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
22.		Номдарты рахызт миногонтæм.	1	Зонындзинæ дтæ фидар кæныны урок.	Бацамонын номдарты рахызт миногонтæм.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхъæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: миногонтæй пайда кæнын зонын æмæ хи хъуыдытæ миногонты фæрцы фыссын.	Эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын.	Морфологон æвзæрсты фæтк.

23.		Рацѣд æрмæг фæлхат кæнын.Изложени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Рацѣд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарындтæй нихасы мидæг пайда кæныныл.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын нихасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ нихасы рæзтыл куыстытæ.
24.		Нымæцон (7 сах.) Нымæцон (æрмæг фæлхат кæнын). Ирон нымæды хуызтæ. Фыдæлты зæхх.	1	Фæлхат кæныны урок.	Нымæцонты тыххæй рацѣд æрмæг сфæлхат кæнын. Ироннымæды хуызтæ.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: дыууæ нымæды хуызæй дæр нымайын; фыссынмæ арæхсын.	Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
25		Нымæцонты арæзт. Æрдз- нæ алыварс.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ нымæцонты арæзты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ нихасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: хуымæтæг нымæцонтæй вазыгджын æмæ амæд нымæцонтæ аразын.	Хи нихасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Дзургæ æмæ фысгæ нихасы рæзтыл куыстытæ.
26.		Бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонты тасындзæг.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæбæр цон æмæ рæнхъон нымæцонты тасындзæджы тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын нихасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.

		Æрдз- нæ алыварс.				Базонæн: бæрцон нымæцонтæй рæнхъон нымæцонтæ аразын зонын.		
27.		Дихон нымæцонтæ. Æрдз æмæ адæймаг.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæдих он нымæцонты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: дихон нымæцонтимæ хъуыдыйæдтæ арæхсын.	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
28.		Мурон нымæцонтæ. Æрдз- нæ алыварс.	1	Зонындзинæ дтæ фидар кæныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæмур он нымæцонты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: мурон нымæцонтимæ хъуыдыйæдтæ арæхсын.	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
29.		Контролон диктант.	2	Комбинарон урок контролон урочы элементтим æ.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæны мацонты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

30.		Номивæг (13 сах.) Номивæг (æрмæг фæлхат кæнын). Бæрæгбонтæ.(Ног аз)	1	Фæлхат кæныны урок.	Номивæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: номивджыты грамматикон æууæлтæ.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
31.		Номивджыты нысаниуæг æмæ сæ сæйрагграмматикон æууæлтæ. Номивджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Адаймаг æмæ æрдз.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæном ивджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынæн хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: номивджыты цыбыр формæтимæ хъуыдыйæдтæ аразын.	Мадæлон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнындынад гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
32.		Цæсгомон номивджытæ. Адаймаг æмæ цæрæгой.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ цæсгомон номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: цыбыр номивджытæ раст фыссын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
33.		Здæхгæ номивджытæ. Цæрæгойты дуне.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ здæхгæ номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынæн хъæугæ дзырдтæ	Цæрæгойты дунемæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын .	Къордты куыст, индивидуалон куыст.

						ссарын. Базонæн: здæхгæ номивджытæн тасындзæгтæнгæйæ нæй номон хауæны формæ.		
34.		Амонæн номивджытæ. Мæргъты дуне.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ амонæн номивджыты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: номивджыты хицæн хуызтæй хъуыдыйады раст пайда кæнын, цавды нысан сыл раст æвæрын.	Цæрагойты дунемæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
35.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын. Изложени.	2	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
36.		Фарстон – ахастон номивджытæ. Æрдз æмæ адæймаг.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ фарстон – ахастонномивджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынæн хъаугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: номивæджы хицæн хуызтæй хъуыдыйады раст пайда кæнын, цавды нысан сыл раст	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.

						æвæрын.		
37.		Бæлвырд номивджытæ. Æрдз æмæ адæймаг.	1	Ног æрмæг амоныны урок	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ бæлвырд номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: номивæджы хицæн хуызтæй хъуыдыйады раст пайда кæнын, цавды нысан сыл раст æвæрын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
38.		Æбæлвырд номивджытæ. Мæргъты дуне.	1	Ног æрмæг амоныны урок	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ æбæлвырд номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: зонын æмæ арæхсын æппæрццæг номивджытæй пайда кæнын ныхасы.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
39.		Æппæрццæг номивджытæ. Мæргъты дуне.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ æппæрццæг номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: зонын растфыссынады æгъдауттæ æмæ арæхсын номивджытæ раст фыссынмæ.	Мæргъты дунемæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Морфологон æвзæрсты фæтк.
40.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.	2	Ныхасы рæзтыл кусыны	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ.	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд	Номивджытимæ хъуыдыйæдтæ

		Изложени.		урок.	грамматикон æмбарынаедтæй ныхасы мидæг пайда кæныныл.	Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.	рæзын кæнын.	аразын; изложении ныффыссын.
41.		Мивдисæг (16 сах.) Мивдисæг (æрмæг фæлхат кæнын). Афæдзы афонтæ(зымæг)	2	Фæлхат кæныны урок.	Мивдисæджытыхх æй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: ифтындзæг кæнын иууон æмæ бираон нымæцты.	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинаедтæ исынмæ тырнын.	Дидактикон хъазт; дзырдбыдтæ æххæст кæнын; тексты анализ.
42.		Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Зайæгойты дуне.	2	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинаедтæ хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: хуымæтæг мивдисджытæй вазыгджынтæ аразын.	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинаедтæ исынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
43.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.Изложени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок	Ныффидар кæнын зонындзинаедтæ мивдисджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдауттæм æмбаргæйæ хъус	Раст фыссын æмæ раст дзурынын архайын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

						дарын		
44.		Мивдисæджы æбæлвырд формæ. Бæрæгбонтæ. Сылгоймæгты æппæтдунеон бон.	2	Ног æрмæг амоньны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ мивдисджыты æбæлвырд формæйæ.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: зонын æмæ арæхсынæбæлвырд формæйы мивдисджытæй ног мивдисджытæ аразынмæ.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад рæзын кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
45.		Мивдисджыты разæфтуантæ. Æрдз – нæ алыварс.	1	Ног æрмæг амоньны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ мивдисджыты разæфтуанты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынæн хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: разæфтуанты фæрцы архайдæн йе здæхт æмæ йæ миниуджытæ æвдисынмæ арæхсын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад рæзын кæнын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
46.		Мивдисджыты разæфтуантæ. Афæдзы афонтæ(уалдзæг)	1	Зонындзинæдтæ фидар кæнынны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ мивдисджыты разæфтуанты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: разæфтуанты фæрцы архайдæн йе здæхт æмæ йæ	Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.

						миниуджытæ æвдисынмæ арæхсын.		
47.		Мивдисæджы хуызтæ (æххæст/æнаæххæст). Æрдз – нæ алыварс.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ мивдисджыты (æххæст/ æнаæххæст) хуызты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: иртасын зонын æххæст æмæ æнаæххæст мивдисджытæ кæрæдзийæ.	Иртасæн куыстытæ æххæст кæнынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
48.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.Нывмæ гæсгæ сочинени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарынадтæй ныхасы мидæг пайда кæныныл.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын.	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ, предметы æрфыст цæттæ кæнын.
49.		Мивдисæджы здахæнтæ. Ирыстоны хæхтæ.	2	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ мивдисджыты здахæнты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: мивдисджыты орфограммаæтæ текстты мидæг агурын æмæ æмбарын кæнын.	Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
50.		Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здахæны. Ирыстоны	2	Комбинаторон урок ныхасы рæзтыл куысты элементтим æ.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ мивдисджыты ифтындзæг фæдзæхстонздахæн ы тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фæдзæхстонздахæны мивдисджытæ æвзарын æмæ раст	Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.

		цæугæдæттæ.				фыссын.		
51.		Контролон диктант	2	Комбинаторон урок контролон урочы элементтим æ.	Контролон диктант афæдзы дæргъырацыд æрмæгæй грамматикон хæсимæ.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст. Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
52.		Афæдзы дæргъы цы æрмæг сахуыр кодтой, уый фæлхат кæнын.	2		Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, хи ныхасы мидæг рацыд æвзаджы иуæгтæй пайда кæныныл ахуыр кæнын; рæдыдтытæ раст кæныныл архайын.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын.	Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст. Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
		Æдæппæт	68 сах					

Кусæн программæ ирон æвзагæй 6-æм къласæн

Кусæн программæ цæттæгонд у Респубика Цæгат Ирыстон-Аланийы ахуырад æмæ наукæйы Министрады уынаффæмæ гæсгæ фидаргонд программæйы бындурыл (Ирон æвзаджы программæ 1-11 кълæстæн. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 76 ф.).

Къæлиндарон-тематикон пъланы бæрæггонд æрцыдысты канд æвзаджы темæтæ нæ, фæлæ ныхасы темæтæ дæр, 6-æм къласы ирон æвзаджы чиныджы куыд лæвæрд сты, афтæмæй (Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг / Кокайты Л. - Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2014. – 192ф.)

Лæвæрд цæуы хуызæгæн

№	ны-мæц	Урочы темæ	сах	Урочы хуыз	Ахуыры фæстиуджытæ (ФПАС-мæ гæсгæ)			Ахуырадон архæйдтытæ
					Предметон	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Удгоймагон	
1.		5-æм къласы рацыд æрмæг сфæлхат кæнын æмæ бафидар кæнын(5 сах.) Фонетика.Дзырды хæйттæ фæлхат кæнын. Æвзаг æмæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ.	1	Фæлхат кæныны урок.	Дзырд иу рæнхъæй иннæмæ хæссын. Хъæлæсонты æмæ æмхъæлæсонты растфыссынад.	Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн:Хъæлæсонты æмæ æмхъæлæсонты растфыссынад; зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонты фембæлд дзырды	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдтæ орфограммæтæм гæсгæ агурын, орфограммæтæ раст æмбарын кæнын; дзырдты растфыссынады æгъдæуттæ.

						райдиан æмæ удаджы. Дзырдтæн сæ арæзт; сæ мыртæ.		
2.		Лексикæ фæлхат кæнын. Мадæлон æвзаг.	1	Фæлхат кæнынны урок.	Лексикайы сæйраг æмбарынадтæ.	Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: ирон æвзаджы дзырдты нысаниуæг, сæ мидис, ныхасы сæ пайда кæнын.	Мадæлон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын .	Рацыд æрмæджы фæдыл беседа; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст
3.		Дзырдарæзт Афæдзы афонтæ.Фæззæг.	1	Фæлхат кæнынны урок.	Дзырдарæзты тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдты растфыссынады æгъдауттæ.
4.		Морфологи. Ирыстоны истори.	1	Фæлхат кæнынны урок.	Морфологийы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын .	Морфологион æвзæрстытæ, нывмæ гæсгæ куыст; дидактикон

						архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы.		хъæзтытæ.
5		Синтаксис. Диктант грамматикон хæсимæ.	1	Комбинарон урок контролон урочы элемент имæ.	Синтаксисы сæйраг иуæгтæ:	Коммуникативон: ныхасмæхъусын, æмбарын æй; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын, проблемæ раст сбæрæг кæнын.	Мадæлон æвзаджы аивдзинад æнкъарын; орфографион норматæй пайда кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
1.		Лексикææмæ фразеологии (5сах.) Лексикайы æмбарынад. Æппæтадæмон дзырдтæ. Ирыстоны истори.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын дзырдты лексикон нысаниуæг.	Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: ирон æвзаджы дзырдты нысаниуæг, сæ мидис, ныхасы сæ пайда кæнын.	Эстетикон æнкъарæнтæ рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
2.		Диалектизмтæ.Профессионализмтæ.	1	Комбинарон урок ныхасы	Диалектон æмæ профессионалон дзырдты	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ	Индивидуалон куыст кæнынмæ æмæ къорды архайынмæ	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон

		Ирыстоны истори.		рæзтыл кусыны урочы элементти мæ.	æмбарынад.	уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: пайда кæнын профессионалон дзырдтæй ныхасы ,хицæн кæнын зоной тексты профессионалон æмæ диалектон дзырдтæ.	разæнгард кæнын.	бафарст; фронталон бафарст.
3.		Архаизмтæ.Историзмтæ. Ирон æгъдæуттæ.		Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын зæронд дзырдтæ æмæ историзмтæ, се мбарынадтæ.	Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: ныхасы æмæ тексты дæр хицæн кæнын архаизмтæ.	Фыдыбæстæм уарзондзинад гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
4.		Неологизмтæ. Ирыстон.		Урок- практикум.	Бацамонын ног дзырдтæ,неологизм тæ, се мбарынад.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: ныхасы арæхстджынай пайда кæнын ног дзырдтæй урокты мидаг.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседаæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.
5.		Фразеологон	1	Ног æрмæг амоныны	Бацамонын фразеологион	Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын,	Эстетикон æнкъарæнтæ	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл

		дзырдбæстытæ. Къоста – ирон адæмы стъалы.		урок.	дзырдбæстытæ. Сæ нысаниуæг æвзаджы.	аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: Фразеологизмтæй пайда кæнын зонын æмæ арæхсын ныхасы æмæ фысгæ куыстыты.	гуырын кæнын.	куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
6.		Дзырдарæзт(6 сах.) Дзырдарæзт. Вазыгджын дзырдтæ. Къоста – нывгæнæг.	1	Ног æрмæг амоныны урок	Бацамонын дзырдты аразыны мадзæлттæ ирон æвзаджы. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: хицæн бындуртæй ног дзырдтæ аразын.	Нывкæнынадмæ цымыдисдзинад æмæ уарзыны æнкъарæнтæ гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.
7.		Дзырдарæзт. Ирыстон.		Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок.	Дзырдтæ аразыны мадзæлттæ ирон æвзаджы. Мырты ивынад дзырд аразгæйæ.	Коммуникативон: искæй ныхасмæхъусын, аргъ ын кæнын; хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтытæм хъус дарын. Базонæн: хицæн	Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыст. Къордты куыст, индивидуалон куыст.

						бындуртæй ног дзырдтæ аразын.		
8.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.Сочинени «Фæззæг».	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарынаæдтæй ныхасы мидаг пайда.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын.	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ, предметы æрфыст цæттæ кæнын.
9.		Дзырдарæзт.Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	1	Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок.	Бацамонын дзырдты аразыны мадзæлттæ ирон æвзаджы. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: дзырдты растфыссынад орфографион дзырдуаты фæрцы бæрæг кæнынмæ арæхсын.	Ирыстонæ географи зонын æмæ ахуыр кæнын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.
10.		Дзырдарæзт. Ирыстон.	1	Урок-практикум.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ дзырдты аразыны мадзæлттæй цы базыдтой, уый.	Коммуникативон: нæхи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи	Ирыстонæ географи зонын æмæ ахуыр кæнын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседæ; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст.

						архæйдтыты фæтк хибарæй сбæлвырд кæнын; хъæугæ информаци ссарын æмæ рахицæн кæнын. Базонæн: зонын æмæ арæхсын раст æмæ хъуыдыгæнгæйæ фыссын.		
11.		Диктант грамматикон хæсимæ.	1	Комбинар он урок контролон урочы элементти мæ.		Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдты морфемон æвзæрст.
12.		Морфологи. Номдар.(6 сах.) Номдар. Номдарты дзырдарæзт. Фыдæлты хæзнатæ.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындинаæдтæ номдарты дзырдарæзты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: хи архæйдтыты рефлeksi;	Иртасæн куыстытæ æххæст кæнынмæ тырнын.	Номдарты морфологион анализ; номдарты л æнцой кæнгæйæ, ног тексттæ аразын.

						хи хъуыдытæ (зонындзинаедтæ) логикон æгъдауæй равæрын.		
13.		Номдарты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджы. Фыдæлты хæзнатæ.	1	Урок- практикум.	Бацамонын номдарты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджыæмæ сæрастфыссынад.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен цы æвзаджы иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ зонын Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннаæмæ рахизын зонын Базонæн: разæфтуанты фæрцы аразын номдартæ æмæ сæ растфыссынмæ арæхсын.	Фыдæлты хæзнатæн аргъ кæнын æмæ сæ бахъахъæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
14.		Номдарты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы. Улафты рæстæг.	1	Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок.	Бацамонын номдарты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: Разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты фæрцы ног дзырдтæ аразын	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Дзырдтæн морфемон æвзæрст кæнын.

						зонын .		
15.		Цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ. Наука æмæ ахуырад.	1	Ног æрмæг амонаны урок.	Бацамонынцыбырго нд вазыгджын дзырдтæ.	Коммуникативон: фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: зонын вазыгджын дзырдтæ аразын.	Мадаелон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнындзинад гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
16.		Æндæр ныхасы хæйттæ номдарты ролы. Удварны миниуджытæ.	1	Ног æрмæг амонаны урок.	Бацамонын æндæр ныхасы хæйтты рахызт номдартæм.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: ныхасы пайда кæнын номдар - миногонтæй æмæ сæ иртасын.	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинæдтæ исынмæ тырнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
17.		Номдары морфологион æвзæрст.	1	Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок.	Номдары тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ раггом кæнынæн цы æвзаджы иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинæдтæ исынмæ тырнын.	Номдары морфологион æвзæрсты фæтк.

						зонын Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын Базонæн: рацыд орфограммæтæм гæсгæ дзырдтæ æвзарын, æнæ рæдыдæй фыссын; арæхсын : морфологон æвзæрст кæнын æнæ къуыхцыйæ.		
18.		Морфологи. Миногон (6 сах.) Миногон (æрмæг фæлхат кæнын). Удварны миниуджытæ.	1	Фæлхат кæныны урок.	Миногони тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: хи архæйдтыты рефлeksi; хи хъуыдытæ (зонындзинадтæ) логикон æгъдауæй равæрын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын .	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
19.		Миногонты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджы.		Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын миногонты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты	Коммуникативон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен цы æвзаджы иуæгтæ хъæуы, уый æмбарын, равзарын сæ	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

		Удварны миниуджытæ.			руаджы.	зонын Регулятивон: ахуырадон архæйдтытæ бæлвырд кæнын, иу архайдæй иннæмæ рахизын зонын Базонæн: миногонтæ разæфтуаны руаджы аразын æмæ сæ æвзарынмæ арæхсын.		
20.		Миногонты дзырдарæзт разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты руаджы. Удварны миниуджытæ.	1	Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок	Бацамонын миногонты дзырдарæзт дзырдтæ кæрæдзимæ æфтауыны фæрцы æмæ сæ растфыссынады æгъдæуттæ.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: вазыгджын миногонтæ аразын æмæ сæ раст фыссын.	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
21.		Миногонты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимæ æфтауыны руаджы.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Бацамонын миногонты дзырдарæзт (бындуртæ) кæрæдзимæ руаджы.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: вазыгджын миногонтæ аразын æмæ сæ раст фыссын.	Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.

22.		Номдарты рахызт миногонтæм.	1	Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок.	Бацамонын номдарты рахызт миногонтæм.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: миногонтæй пайда кæнын зонын æмæ хи хъуыдытæ миногонты фæрцы фыссын.	Эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын.	Морфологон æвзæрсты фæтк.
23.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.Изложени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарынаæдтæй ныхасы мидæг пайда кæныныл.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: хибарæй архайын, архæйдтыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
24.		Нымæцон (7 сах.) Нымæцон (æрмæг фæлхат кæнын). Ирон нымады хуызтæ. Фыдæлты зæхх.	1	Фæлхат кæныны урок.	Нымæцоны тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын. Ироннымады хуызтæ.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын.	Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гуырын кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.

						Базонæн: дыууæ нымады хуызæй дæр нымайын; фыссынмæ арæхсын.		
25		Нымæцонты арæзт. Æрдз- нæ алыварс.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ нымæцонты арæзты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: хуымæтæг нымæцонтæй вазыгджын æмæ амад нымæцонтæ аразын.	Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
26.		Бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонты тасындзæг. Æрдз- нæ алыварс.		Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæбæр цон æмæ рæнхъон нымæцонты тасындзæджы тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынæн хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: бæрцон нымæцонтæй рæнхъон нымæцонтæ аразын зонын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
27.		Дихон нымæцонтæ. Æрдз æмæ адæймаг.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæдихо н нымæцонты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон:	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.

						ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: дихон нымæцонтимæ хъуыдыйæдтæ арæхсын.		
28.		Мурон нымæцонтæ. Æрдз- нæ алыварс.	1	Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинаæдтæмуро н нымæцонты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: мурон нымæцонтимæ хъуыдыйæдтæ арæхсын.	Удварны миниуджытыл сæ ахуыр кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
29.		Контролон диктант.	1	Комбинар он урок контролон урочы элементти ма.	Ныффидар кæнын зонындзинаæдтæным æцонты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдауттæм æмбаргæйæ хъус дарын	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
30.		Номивæг (11 сах.) Номивæг (æрмæг фæлхат	1	Фæлхат кæныны урок.	Номивæджы тыххæй рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Къордты куыст, индивидуалон

		кæнын). Бæрæгбонтæ.(Ног аз)				быцæу кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: номивджыты грамматикон æууæлтæ.		куыст.
31.		Номивджыты нысаниуæг æмæ сæ сæйрагграмматикон æууæлтæ. Номивджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Адæймаг æмæ æрдз.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæноми вджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынæн хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: номивджыты цыбыр формæтимæ хъуыдыйæдтæ аразын.	Мадæлон æвзаг ахуыр кæнынмæ тырнындынад гуырын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
32.		Цæсгомон номивджытæ. Адæймаг æмæ цæрæгой.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ цæсгомон номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддынадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: цыбыр номивджытæ раст фыссын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддынад хъомыл кæнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддынад бæрæг кæнын.

33.		Здæхгæ номивджытæ. Цæрæгойты дуне.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ здæхгæ номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: здæхгæ номивджытаен тасындзæгтæнгæйæ нæй номон хауæны формæ.	Цæрæгойты дунемæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын .	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
34.		Амонæн номивджытæ. Мæргъты дуне.		Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ амонæн номивджыты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: номивджыты хицæн хуызтæй хъуыдыйады раст пайда кæнын, цавды нысан сыл раст æвæрын.	Цæрæгойты дунемæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.
35.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын. Изложени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

						зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын		
36.		Фарстон – ахастон номивджытæ. Æрдз æмæ адæймаг.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ фарстон – ахастонномивджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: номивæджы хицæн хуызтæй хъуыдыйады раст пайда кæнын, цавды нысан сыл раст æвæрын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
37.		Бæлвырд номивджытæ. Æрдз æмæ адæймаг.	1	Ног æрмæг амоныны урок	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ бæлвырд номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: номивæджы хицæн хуызтæй хъуыдыйады раст пайда кæнын, цавды нысан сыл раст æвæрын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад хъомыл кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

38.		Æбæлвырд номивджытæ. Мæргъты дуне.	1	Ног æрмæг амонаны урок	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ æбæлвырд номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: зонын æмæ арæхсын æппæрццаг номивджытæй пайда кæнын ныхасы.	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
39.		Æппæрццаг номивджытæ. Мæргъты дуне.	1	Ног æрмæг амонаны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ æппæрццаг номивджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: зонын растфыссынады æгъдæуттæ æмæ арæхсын номивджытæ раст фыссынмæ.	Мæргъты дунемæ разæнгарддинад хъомыл кæнын.	Морфологон æвзæрсты фæтк.
40.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын. Изложени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарынадтæй ныхасы мидæг пайда кæныныл.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонæн: хибарæй	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындзианд рæзын кæнын.	Номивджытимæ хъуыдыйæдтæ аразын; изложении ныффиссын.

						архайын, архайдтыты хэрхъæддзинад бæрæг кæнын.		
41.		Мивдисæг (14 сах.) Мивдисæг (æрмæг фæлхат кæнын). Афæдзы афонтæ(зымæг)	1	Фæлхат кæныны урок.	Мивдисæджытыххæ й рацыд æрмæг сфæлхат кæнын.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архайдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: ифтындзæг кæнын иууон æмæ бирæон нымæцты.	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинæдтæ исынмæ тырнын.	Дидактикон хъазт; дзырдбыдтæ æххæст кæнын; тексты анализ.
42.		Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Зайæгойты дуне.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджыты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хэрхъæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архайдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: хуымæтæг мивдисджытæй вазыгджынтæ аразын.	Хибарæй кусынмæ, хибарæй зонындзинæдтæ исынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
43.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.Изложени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок	Ныффидар кæнын зонындзинæдтæ мивдисджыты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

						кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонаен: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын		
44.		Мивдисæджы æбæлвырд формæ. Бæрæгбонтæ. Сылгоймæгты æппæтдунеон бон.	1	Ног æрмæг амонаны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ мивдисджыты æбæлвырд формæйæ.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонаен: зонын æмæ арæхсынæбæлвырд формæйы мивдисджытæй ног мивдисджытæ аразынмæ.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад рæзын кæнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
45.		Мивдисджыты разæфтуантæ. Æрдз – нæ алыварс.	1	Ног æрмæг амонаны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ мивдисджыты разæфтуанты тыххæй.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раргом кæнынаен хъæугæ дзырдтæ ссарын. Базонаен: разæфтуанты фæрцы архайдæн йе здæхт æмæ йæ миниуджытæ æвдисынмæ арæхсын.	Ирон æвзаг ахуыр кæнынмæ разæнгарддзинад рæзын кæнын.	Фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ.

46.		Мивдисджыты разæфтуантæ. Афæдзы афонтæ(уалдзæг)	1	Зонындзин æдтæ фидар кæныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинаæдтæ мивдисджыты разæфтуанты тыххæй.	Коммуникативон; фæрстытæ æвæрын зонын быцау кæнын зонын хи хъуыдытæ æргом кæнын зонын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын. Базонæн: разæфтуанты фæрцы архайдæн йе здæхт æмæ йæ миниуджытæ æвдисынмæ арæхсын.	Хи ныхасы хъæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхъæддзинад бæрæг кæнын.
47.		Мивдисæджы хуызтæ (æххæст/æнæххæст). Æрдз – нæ алыварс.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинаæдтæ мивдисджыты (æххæст/æнæххæст) хуызты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхъæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: иртасын зонын æххæст æмæ æнæххæст мивдисджытæ кæрæдзийæ.	Иртасæн куыстытæ æххæст кæнынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
48.		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын. Нывмæ гæсгæ сочинени.	1	Ныхасы рæзтыл кусыны урок.	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, фæцалх кæнын грамматикон æмбарынаæдтæй ныхасы мидæг пайда кæныныл.	Коммуникативон: хи хъуыдытæ æргом кæнын ныхасы нысан æмæ уавæрмæ гæсгæ. Регулятивон: хи хъуыдытæ раггом кæнынæн хъæугæ	Сфæлдыстадон куыст кæнынмæ тырнындианд рæзын кæнын.	Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзтыл куыстытæ, предметы æрфыст цæттæ кæнын.

						дзырдтæ ссарын. Базонæн: хи ныхас раст рацаразын.		
49.		Мивдисæджы здæхæнтæ. Ирыстоны хæхтæ.	1	Ног æрмæг амоныны урок.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ мивдисджыты здæхæнты тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: мивдисджыты орфограммæтæ тексты мидæг агурын æмæ æмбарын кæнын.	Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
50.		Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны. Ирыстоны цæугæдæттæ.	1	Комбинар он урок ныхасы рæзтыл куысты элементти мæ.	Ныффидар кæнын зонындзинадтæ мивдисджыты ифтындзæг фæдзæхстонздæхæн ы тыххæй.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фæдзæхстонздæхæны мивдисджытæ æвзарын æмæ раст фыссын.	Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Къордты куыст, индивидуалон куыст.
51.		Контролон диктант	1	Комбинар он урок контролон урочы элементти мæ.	Контролон диктант афæдзы дæргы рацыд æрмæгæй грамматикон хæсимæ.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон:	Раст фыссын æмæ раст дзурыныл архайын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседа; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст. Кæрæдзийы

						ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын.		куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
52.		Афæдзы дæргъы цы æрмæг сахуыр кодтой, уый фæлхат кæнын.	2		Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын, хи ныхасы мидæг рацыд æвзаджы нуæгтæй пайда кæныныл ахуыр кæнын; рæдыдтытæ раст кæныныл архайын.	Коммуникативон: дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хæрзхæддзинадыл кусын. Регулятивон: ахуырадон архæйдтыты фæтк сбæрæг кæнын зонын. Базонæн: фысгæ æмæ дзургæ ныхас аразгæйæ æвзаджы æгъдæуттæм æмбаргæйæ хъус дарын.	Хи ныхасы хæд аивдæр кæнынмæ тырнын.	Рацыд æрмæджы фæдыл беседа; индивидуалон бафарст; фронталон бафарст. Кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын.
		Æдæппæт	51 сах					

Рабочая программа

по осетинскому языку (невладеющие)

5 кл

Цель УМК – реальное облегчение прав титульного этноса изучать и использовать родной язык , с одной стороны, и, с другой стороны, формирование личности, открытой к взаимодействию в социокультурных условиях своей республики, России, мира. В основе всех учебников лежит концептуальный принцип "Осетия-Россия-мир". Новое поколение учебников создано на биокультур-ной и поликультурной основе.

Особенности обучения осетинскому языку в 5-ом классе.

Для данного этапа характерно равноценное внимание к формированию речевых умений в устной речи в чтении.

Речевое действие совершается не только с опорой на образец, но и по аналогии. Значительное развитие приобретают механизмы комбинирования , варьирование. Это отвечает и задачам новых стандартов II поколения , где говорится: " В результате изучения всех без исключения предметов у учащихся будут сформированы личностные , регулятивные познавательные и коммуникативные универсальные учебные действия как основа умения учиться".

В 5 классе большое внимание уделяется повышению роли речевой инициативы учащихся ,особенно в условиях ролевой игры и ситуаций, предполагающих творческие монологические высказывания учащихся; увеличивается объём парных и групп новых форм работы.

Дети больше читают вслух и пересказывают на осетинском языке тексты. Большинство уже понимают основное содержание.

Ведётся целенаправленная работа по развитию механизма языковой догадки за счёт знания правил словообразования.

Продолжается работа по аудированию. Проверка понимания услышанного осуществляется в различных формах с использованием вербальных и невербальных средств.

При обучении письму внимание уделяется совершенствованию орфографических навыков и развитию умений связной письменной речи.

Особенности обучения осетинского языка в 5 классе.

Цели и планируемые результаты обучения осетинскому языку в 5 классе.

Данный УМК предназначен для использования в 5 классе и рассчитан на 140 учебных часов.(по 4 часа в неделю).Основная цель обучения осетинскому языку в 5 классе –комплексное решение задач, стоящих при изучении осетинского языка как одного из предметов общеобразовательной школы, а именно , формирование коммуникативной компетенции учащихся.Эта цель подразумевает развитие коммуникативных умений учащихся в устной(говорение и понимание речи на слух) и письменной (чтение и письмо) формах общения в пределах обозначенных программой по осетинскому языку в 5 классе.

Таким образом, создаётся база для последующего изучения осетинского языка в средней школе на более высоком уровне. В процессе обучения общению на осетинском языке в рамках ограниченного числа наиболее распространённых стандартных ситуаций, пятиклассники приобщаются к культурным

ценностям осетинского народа, совершенствуется их воспитание и развитие в духе любви к Осетии, осетинскому языку, культуре, традициям и обычаям, истории.

В соответствии с этими целями данный УМК строится на основе преемственности по отношению к целям и содержанию обучения осетинскому языку, заложенными в 1-4 классах.

Цели обучения фонетической, лексической и грамматической сторонам речи, работа над произносительной стороной речи сокращает свою важность и на данном этапе обучения. По-прежнему следует обращать внимание на выработку умений чётко и правильно произносить и различать на слух все звуки осетинского языка. Но на этом этапе работы учащиеся начинают активно употреблять в речи более сложные конструкции. Поэтому следует обращать внимание детей на фразовые ударения и смысловые членение фраз. Автоматизация и коррекция произносительных навыков может осуществляться в разное время урока с помощью рифмовок, стихов, декламации отрывков текста. Наиболее удачным временем для целенаправленной работы над произношением традиционно считается начало урока, поскольку именно в этот момент происходит перестройка артикуляционного аппарата учащихся и их переключения на речевую деятельность на осетинском языке. Однако уместно работать над фонетикой и в ходе предъявления новой лексики.

Укреплению произносительных навыков способствует также отработка словосочетаний и фраз из диалогов. Обучение лексической стороне речи, как и прежде, происходит во взаимосвязи с обучением грамматике. Новые лексические единицы даются в определённом контексте, который помогает ученику

составить представление о том, как и где может быть использовано данное слово, в каких словосочетаниях и для решения каких коммуникативных задач.

Семантизация новой лексики происходит различными способами:

- 1) путём показа(картинки предмета, действия или же презентация)
- 2)путём прямого перевода на русский язык, 3) путём понимания по контексту при чтении и восприятии текста на слух. Формирование лексических навыков осуществляется в ходе выполнения многочисленных единиц и употребление их в речи учащимися.

Контроль сформированности лексической стороны речи фактически происходит на каждом уроке при выполнении подготовительных и речевых упражнений.

При обучении грамматической стороне речи выдерживается принцип опоры на опыт учащихся в русском языке. Следуя этому принципу, учащимися раскрывается суть нового грамматического явления , даётся правило, в котором объясняются принципы выполнения соответствующих грамматических операций.

Цели обучения говорению , аудированию, чтению, письму.

В области говорения учащиеся должны научиться решать сформированные ранее элементарные коммуникативные задачи в игровой ,учебно-трудовой "бытовой сферах в диалогической, монологической и полилогической формах в пределах отобранной тематики.

К концу обучения пятиклассники должны уметь:

- а) осуществлять диалогическое обобщение со своими сверстниками и взрослыми в более широком кругу тем и ситуаций
- б) порождать элементарные связные высказывания о себе и ближайшем окружении, своей Осетии, России.
- в) допускать возможность существования у людей различных точек зрения и ориентироваться на позицию партнёра в общении;
- г) формулировать совместное мнение и позицию;
- д) адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач, строить монологическое высказывание владеть диалогической формой речи.

В области аудирования на данном этапе обучения продолжается совершенствование навыков и умений понимания речи на слух, которые сформированы ранее. Вместе с тем цели обучения аудирования усложняются:

- а) научить 5 класс воспринимать и понимать тексты на слух с разными целями: с проникновением в их содержание, с пониманием основного смысла, с извлечением выборочной информации:
- б) научить умению догадываться о значении некоторых слов по контексту,

в) научить умению догадываться о значении слов по словообразовательным элементам или по сходству звучания со словами русского языка.

В области чтения в процессе обучения должны дальше развиваться те же навыки и умения, которые были сформированы в 1-4 классах. Совершенствовать технику чтения вслух и про себя. Предусматривается овладеть тремя основными видами чтения: ознакомительным, изучающим и просмотровым. В области обучения изучающему чтению формируются умение детального понимания прочитанного, с целью использования прочитанной информации при решении различных коммуникативных задач. Параллельно расширяется словарный запас учащихся. В пятом классе важным методическим приёмом остаётся чтение вслух как способ совершенствования техники выразительного чтения и развития слухопроизносительных навыков. Помимо текстов, которые вошли в уроки, в учебнике имеются и специальные тексты для внеклассного чтения. В области письма на данном этапе обучения сложность и объём письменных заданий постепенно усложняются. Предполагается, что к концу пятого класса учащиеся должны научиться:

а) самостоятельно и графически правильно выполнять письменные лексические и грамматические упражнения;

б) устно и письменно отвечать на вопросы по прочитанному тексту.

в) писать письма (другу, подруге, старшим)

г) писать рассказ по картине или по временам года.

Календарно - тематическое планирование по учебнику 5 класса (для обучающихся, изучающих осетинский язык как второй) автора Джигоевой Галины

Всего: 136 часа: (в неделю 4 урока)

I четверть					
№	Часы	Тема урока	Универсальные учебные действия	Тип урока	Виды учебной деятельности обучающихся
1-2	2	Ацы ног чиныг	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; -осознанно, правильно, выразительно читать вслух; -сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; - инсценировать встречу одноклассников после летних каникул; - находить ключевые слова в тексте.
3-4	2	Цæрукъаты В. «Чиныг» Нывмæ гæстæ куыст	Личностные: -понимание ценности школы; чувства уважения, благодарности, ответственности по отношению к учителям, одноклассникам. Регулятивные:	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -осознанно, правильно, выразительно

			Работать по плану, сверяя свои действия с целью, корректировать свои действия, Познавательные: -строить рассуждения. Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.		читать вслух; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; -высказывать и обосновывать свою точку зрения.
5-6	2	Текстыл куыст. Диалог	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей; Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Коммуникативные: -договариваться и приходить к общему решению в совместной деятельности.	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
7-8	2	Чиныйг у дæ хорз æмбал . Хъуыдыйад	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные:	Урок изучения нового.	-осознанно, правильно, выразительно читать вслух; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст;

			-устанавливать причинно- следственные связи; -строить рассуждения, Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему и цели урока; Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		-сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; -высказывать и обосновывать свою точку зрения.
9-10	2	Цы зоныс? Цæмæ арæхсыс?	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи. и цели урока;	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; -высказывать и обосновывать свою точку зрения.
11-12	2	Ды æмæ де 'мбæлттæ. Цæрукъаты В "Джамбот-полиглот"	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно- следственные связи; -строить рассуждения; Регулятивные:	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст;

			-в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		-слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения;
13-14	2	Мæ ног æмбæлттæ. Нымæцон	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; Познавательные: -строить рассуждения. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок изучения нового.	-характеризовать книгу: анализировать структуру (обложка, титульный лист, иллюстрации, оглавление); -конструировать монологическое высказывание на заданную тему; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст.
15-16	2	Нæ горæты уынгты нæмттæ. Номивæг .	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему	Урок изучения нового. Урок закрепления знаний.	- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; -осознанно, правильно, выразительно читать вслух; -сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и

			Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.		чужое высказывание; -находить ключевые слова в тексте; - инсценировать встречу одноклассников после летних каникул.
17-18	2	Фыстæг фыссыны æгъдæуттæ. Номивæг	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно- следственные связи; -строить рассуждения; Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок контроля, оценки и коррекции знаний.	- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; -осознанно, правильно, выразительно читать вслух; -сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; -находить ключевые слова в тексте; - инсценировать встречу одноклассников после летних каникул.
19-20	2	Фыстæг ме 'мбалмæ. Хауæнтæ	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему	Урок изучения нового.	-воспринимать и различать на слух произведения разных жанров в исполнении учителя, учащихся, мастеров художественного слова, оценивать свои эмоциональные реакции; - читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на

			Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.		вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения.
21-22	2	Фыстæг хистæр адæймагмæ. Фарстон хъуыдыйад	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно- следственные связи; -строить рассуждения; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения.
23-24	2	Цы у æцæг æмбал? Диалогон ныхас	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей; Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный

			оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Коммуникативные: -договариваться и приходить к общему решению в совместной деятельности.		текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
25-26	2	Хорз æмбалы нысаниуджытæ. Мивдисæг иууон нымæцы	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок комплексног о применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения.
27	1	Дæуæн ис ахæм æмбал?	Проверка знаний учащихся	Урок контроля, оценки и коррекции	Правильно ответить на вопросы контрольного теста

				знаний.	
II четверть					
28-29	2	Де рвылбоны цард. Сæрмагонд нæмттæ	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - писать письмо своему другу на осетинском языке.
30-31	2	Текстыл куыст «Амонд» Фæсæфтуан -дзинад	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные:	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте;

			-устанавливать причинно-следственные связи; -строить рассуждения; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - писать письмо своему другу на осетинском языке.
32-33	2	Контроль куыст. Рæдыдтыл куыст	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым

					корректировать свою точку зрения.
34-35	2	Ногæй та скьоламæ! «Байрай, ахуыры фыццаг бон!»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; - осознанно, правильно, выразительно читать вслух; - сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; - инсценировать встречу одноклассников после летних каникул; - находить ключевые слова в тексте.
36-37	2	«Не скьолайы бæрæгбон»	Личностные: - понимание ценности школы; чувства уважения, благодарности, ответственности по отношению к учителям, одноклассникам. Регулятивные: - Работать по плану, сверяя свои действия с целью, корректировать свои действия, Познавательные: - строить рассуждения. Коммуникативные:	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; - осознанно, правильно, выразительно читать вслух; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку

			-адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.		зрения; -высказывать и обосновывать свою точку зрения.
38-39	2	«Æмæ та райдыдта ног ахуыры аз...»	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей; Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Коммуникативные: -договариваться и приходить к общему решению в совместной деятельности.	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
40-41	2	«Скъолайы радиойы...»	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно-	Урок изучения нового.	-осознанно, правильно, выразительно читать вслух; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст;

			следственные связи; -строить рассуждения, Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему и цели урока; Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		-сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; -высказывать и обосновывать свою точку зрения.
42-43	2	«Куыд арвыстай дæ каникултæ»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи. и цели урока;	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; -высказывать и обосновывать свою точку зрения.
44-45	2	«Ацы ног чиныг»	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции;	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания;

			- пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно-следственные связи; -строить рассуждения; Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		-находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения;
46-47	2	«Чиныг у дæ хорз æмбал»	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; Познавательные: -строить рассуждения. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных	Урок изучения нового.	-характеризовать книгу: анализировать структуру (обложка, титульный лист, иллюстрации, оглавление); -конструировать монологическое высказывание на заданную тему; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст.

			коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.		
48-49	2	«Ды æмæ де 'мбæлттæ»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок изучения нового. Урок закрепления знаний.	- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; -осознанно, правильно, выразительно читать вслух; -сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; -находить ключевые слова в тексте; - инсценировать встречу одноклассников после летних каникул.
50-51	2	«Чи сты æмæ кæм цæрынц дæ ног æмбæлттæ?»	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно-следственные связи; -строить рассуждения; Регулятивные:	Урок изучения нового. Урок контроля, оценки и коррекции знаний.	- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; -осознанно, правильно, выразительно читать вслух; -сравнивать свои ответы с ответами одноклассников, оценивать своё и чужое высказывание; -находить ключевые слова в

			-в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		тексте; - инсценировать встречу одноклассников после летних каникул.
52-53	2	Хетæгкаты Къостайы райгуырæн бон «Фæлладуадзæн фæз «Терк» - мæ – Къостайы бæрæгбонмæ»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок изучения нового.	-воспринимать и различать на слух произведения разных жанров в исполнении учителя, учащихся, мастеров художественного слова, оценивать свои эмоциональные реакции; - читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения.
54-55	2	«Къоста æрцыдис Фонтанты фæзмæ»	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать

			автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно-следственные связи; -строить рассуждения; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения.
56-57	2	«Адæм уæ кæрæдзи уарзут»	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей; Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные:	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст;

			- пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Коммуникативные: -договариваться и приходить к общему решению в совместной деятельности.		- составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
58-59	2	«Фыстаг Светланаæмæ»	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения.
60	1	Контроль и тест	Проверка знаний учащихся	Урок контроля, оценки и коррекции знаний.	Правильно ответить на вопросы контрольного теста

II четверть					
61-62	2	«Цымæ чи у æцæг æмбал?»	Личностные: -ориентация в нравственном содержании и смысле поступков – своих и окружающих людей. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - писать письмо своему другу на осетинском языке.
63-64	2	«Дæуæн дæр ис ахæм æмбал?»	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные:	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте;

			-устанавливать причинно-следственные связи; -строить рассуждения; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - писать письмо своему другу на осетинском языке.
65-66	2	Афæдзы афонтæ «Фæззæджы фæдыл паркмæ»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым

					корректировать свою точку зрения.
67-68	2	«Фæззабег – дæсны нывгæнæг»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; -слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения.
69-70	2	«Зымæджы кæлæнтæ алы ран æмбæхст...»	Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные:	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте;

			-устанавливать причинно-следственные связи; -строить рассуждения; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
71-72	2	«Арсы уазджытæ»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.

73-74	2	«Тел скъолайы сывæллæттæй»	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового. Урок комплексного применения знаний	- читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; - читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
75-76	2	«Ногбоны размæ»	Личностные: - интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: - устанавливать причинно-следственные связи; - строить рассуждения; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Регулятивные: - в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; - находить ключевые слова в тексте; - читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым

			других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
77-78	2	Цы зоныс? Цæмæ арæхсыс?	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему. Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок комплексного применения знаний	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
79	1	Контролон тест	Познавательные: - извлекать информацию, представленную в разных формах. -перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую; - осуществлять анализ и синтез. Личностные:		- анализировать деформированный текст: определить границы предложений; - распространять предложение по опорным словам;

			- интерес к изучению осетинского языка, культуре, обычаям, традициям и истории нашего народа. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать и выполнять задания в тесте.		- анализировать и корректировать тексты с нарушенным порядком предложений, находить в тексте смысловые пропуски; - переводить слова и словосочетания с осетинского языка на русский и с русского языка на осетинский.
80	1	Рæдыдтытыл куыст			
81-82	2	Резервон уроктæ			
III четверть					
83-84	2	Зымæджы каникултæ	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным,	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; - читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы.

85-86	2	Третьяковы галерейы	ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации. Личностные: -интерес к чтению, к ведению диалога с автором текста; - умение осознавать и определять свои эмоции; - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Познавательные: -устанавливать причинно-следственные связи; -строить рассуждения; - любовь и уважение к Осетии, осетинскому языку, культуре и истории. Регулятивные: -в диалоге с учителем вырабатывать критерии оценки и определять степень успешности своей работы и работы других в соответствии с этими критериями. Коммуникативные: -оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	- слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи. - читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
-------	---	---------------------	---	-----------------------	---

87-88	2	Зæлинаæйы гуырæнбон	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему. Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок изучения нового.	- воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
89-90	2	Зæлинаæйы лæвæрттæ	Познавательные: - извлекать информацию, представленную в разных формах. -перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую; - осуществлять анализ и синтез. Личностные: - интерес к изучению осетинского языка, культуре, обычаям, традициям и	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст;

			истории нашего народа. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать и выполнять задания в тесте.		- составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
91-92	2	Скъола. Дæ боны фæтк.	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, ознакомительным. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать тему. Коммуникативные: -адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач: владеть монологической и диалогической формами речи.	Урок изучения нового.	воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
93-94	2	Æнахуыр хос	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому.	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп;

			Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		-читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
95	1	Контроль и тест			
96	1	Рæдыттыты куыст			
97-98	2	Ды æмæ де 'мбæлттæ. Цавæр у де 'ддаг бакаст?	Познавательные: - извлекать информацию, представленную в разных формах. -перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую; - осуществлять анализ и синтез. Личностные: - интерес к изучению осетинского языка, культуре, обычаям, традициям и истории нашего народа. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать и выполнять задания в тесте.	Урок изучения нового.	воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки

					монологической и диалогической речи.
99-100	2	Цаваер миниуджыты хицау дæ?	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
101-102	2	Чысыл принцы планетаӕйы	Познавательные: - извлекать информацию, представленную в разных формах. -перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую; - осуществлять анализ и синтез. Личностные: - интерес к изучению осетинского языка, культуре, обычаям, традициям и истории нашего народа. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать и	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать

			выполнять задания в тесте.		каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
103-104	2	Чысыл принцы планетайы (дарддær)	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
105	1	Рацыд æрмæгыл куыст			
106	1	Контролон тест			
107	1	Рæдыдтытыл куыст			
108	3	Резервон уроктæ			
109	4	Куыд æххуыс кæныс дæ мадæн?	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему	Урок изучения нового.	воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания;

			живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: Урок изучения нового. - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.		-находить ключевые слова в тексте; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
110-111	2	Куыд æхсадта чызг сæ рудзынгæмбæрзæнтæ?	Познавательные: - извлекать информацию, представленную в разных формах. -перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую; - осуществлять анализ и синтез. Личностные: - интерес к изучению осетинского языка, культуре, обычаям, традициям и истории нашего народа. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать и выполнять задания в тесте.	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную

					мысль произведения.
112-113	2	Ног та ралæууыд уалдзæг!	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: Урок изучения нового. - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
114-115	2	Нæ алфамблай дуне. Сæгуыты лæппын	Познавательные: - извлекать информацию, представленную в разных формах. -перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую; - осуществлять анализ и синтез. Личностные: - интерес к изучению осетинского языка, культуре, обычаям, традициям и	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст;

			истории нашего народа. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать и выполнять задания в тесте.		- составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
116-117	2	Адаймаг æмæ хъæддаг сырд	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: Урок изучения нового. - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	воспринимать учебный текст: определять цель, конструировать алгоритм выполнения учебного задания; -находить ключевые слова в тексте; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - слушать и слышать других, пытаться принимать иную точку зрения, быть готовым корректировать свою точку зрения; - совершенствовать навыки монологической и диалогической речи.
118	1	Проверочная работа		Урок контроля знаний	
119-120	2	Чеку æмæ Кеку сты хæлæрттæ	Познавательные: - извлекать информацию, представленную в разных формах.	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы,

			-перерабатывать и преобразовывать информацию из одной формы в другую; - осуществлять анализ и синтез. Личностные: - интерес к изучению осетинского языка, культуре, обычаям, традициям и истории нашего народа. Регулятивные: -самостоятельно сформулировать и выполнять задания в тесте.		темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
121-122	2	Рынчынфæрсæг де 'мбалмæ	Личностные: - умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относится ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: Урок изучения нового. - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	Урок изучения нового.	-читать выразительно литературные произведения, используя интонацию, паузы, темп; -читать про себя: осознавать прочитанный текст, выделять в тексте основные логические части; отвечать на вопросы, используя текст; - составлять план текста; делить текст на части, озаглавливать каждую часть, выделять опорные слова, определять главную мысль произведения.
123-124	2	Рынчынфæрсæг (дарддæр)	Личностные:	Урок изучения	

			- умение осознавать и определять свои эмоции; - умение бережно относиться ко всему живому. Регулятивные: - составлять план решения учебной проблемы совместно с учителем. Познавательные: - пользоваться разными видами чтения: изучающим, выборочным, ознакомительным. Коммуникативные: Урок изучения нового. - оформлять свои мысли в устной и письменной форме с учётом речевой ситуации.	нового.	
125	1	Закрепление пройденного материала			
126	1	Контрольная работа			
127-134	8	Резервные уроки			

10-æм къласы ахуырдауты зонындзинæдтæ æмæ архстдзинæдтæ предметæй

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- 10-æм къласы æвзагæй цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты хицæндзинæдтæ, сæ растдзурынад;

- æрбайсгæ дзырдты растдзурынад;
- цавды æгъдæуттæ;
- дзырдтæ сæ мидисмæ, нысаниуджытæм æмæ тематикон къордтæм гæсгæ цавæртæ сты, уый;
- дзырдты семантикон æмæ стилистикон къордтæ;
- уæгъдибар æмæ æнауæгъдибар дзырдбæстытæ;
- фразеологион синонимтæ æмæ антонимтæ;
- фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ;
- этикетон ныхасы формулæты тематикæ æмæ æвзагон арæзт;
- дзырды арæзт æмæ дзырдаразæн мадзæлттæ;
- ныхасы хæйтты сæйраг грамматикон миниуджытæ;
- орфографион æмæ пунктуацион æгъдæуттæ;
- литературон æмæ диалектон ныхас;
- æмбарынадтæ: фысгæ æмæ дзургæ ныхас, ныхас кæныны сферæтæ, монолог æмæ диалог;
- диалогон ныхас монологон ныхасæй иртасын;
- литературон æмæ стилистикон нормæтæ;
- лексикон-грамматикон стилистикон мадзæлттæ;
- текстты хуызтæ;
- ныхасы стильтæ æмæ сæ ’взагон миниуджытæ;
- ирон æмæ дыгурон æвзагты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинадтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ араехсой:

- хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæй сæ миниуджытæм гæсгæ пайда кæнынмæ;
- дзырдтæ æмæ дзырдты къордты цавд раст æвæрын æмæ дзурынмæ;
- дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты алы хуызтæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
- фразеологион здæхтытæй пайда кæнынмæ;
- алыхуызон дзырдарæзтон мадзæлтты фæрцы хъæугæ дзырдтæ аразынмæ;
- дзырдтæн сæ грамматикон формæтæ хынцгæйæ, дзырdbæстытæ, хъуыдыйæдтæ æмæ алыхуызон тексттæ аразынмæ;
- ныхасы темæ æмæ нысанмæ гæсгæ диалогтæ аразын æмæ сæ пайда кæнынмæ;
- ныхасы æмæ æвзаджы стильтæ кæрæдзийæ хицæн кæнынмæ;
- этикетон формулæтæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
- фарстæн раст дзуапп æвзарынмæ;
- ныхас дарддæр хæццæ кæнынмæ;
- диалоджы стереотипон æвзагон мадзæлттæй пайда кæнынмæ;
- диалогон ныхасæй монологон ныхас аразынмæ;
- бæлвырд темæйæ быцæу ныхас аразынмæ;
- текст пунктуацийы æгъдæуттæм гæсгæ æвзарынмæ;
- литературон ныхас диалектон æмæ æндæр ныхасæй иртасынмæ;

- тексты темæ (дæлтемæтæ) æмæ идейæ бæрæг кæнынмæ, пълан ын аразынмæ æмæ йæ уыцы пъланмæ гæсгæ фыссынмæ (дзурынмæ);
- тексты темæ æмæ дæлтемæтимæ баст дзырдты къордтæ амонынмæ;
- тексты цы стилистикон мадзæлттæ ис, уыдон иртасын æмæ сын сæ хæстæ æмбарын кæнынмæ;
- дзырдтæ æмæ æнгом дзырdbæстытæй сæ лексикон, грамматикон æмæ стилистикон нысаниуджытæм гæсгæ пайда кæнынмæ;
- тексттæ алыхуызон стильтæм гæсгæ аразынмæ;
- текст кæронмæ фыссынмæ, сæргонд ын хъуыды кæнынмæ;
- рефераттæ, хъусынгæнинагтæ, докладтæ, гыццыл сочиненитæ цæттæ кæнынмæ;
- текст мидисджын хæйттыл дих кæнынмæ;
- тексты мидисæй хатдзæгтæ кæнынмæ;
- алыхуызон рæдыдтытæ раст кæнынмæ;
- хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты, комкоммæ ныхасы æрхæцæн нысæнттæ раст æвæрынмæ;
- этикетон формулæтæ æмæ æвзагон штамптæй ныхасы уавæрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
- алыхуызон æвзæрстытæ кæнынмæ.

2. ПРЕДМЕТЫ МИДИС

Кусæн программæмæ хаст æвзаджы хæйттæ (темæтæ):

№	ПРЕДМЕТЫ МИДИС
I	НЫХАС. Ныхасы æмбарынад. Ныхасы уавæр. Дзургæ æмæ фысгæ ныхас. Диалогон æмæ монологон нхас. Диалогы архайгæйæ (ныхасгæнгæйæ), хъæугæ информаци райсыны тыххæй фæрсын, фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Диалоджы алы хуызты архайгæйæ, пайда кæнын уæздан ныхасы фæрæзтæй. Диалог йæ райдайæнмæ гæсгæ кæронмæ хæцца кæнын. Ног æрмæгмæ хъусын кæнæ йæ кæсын æмæ йын йæ мидис æххæстæй кæнæ цыбырæй дзурын. Тексты мидис пыланмæ гæсгæ йе æнæ уымæй дзурын. Тексты лæвæрд информацимæ хи цæстæнгас æвдисын. Диалогон ныхас монологæй ивын. Ныхас кæнгæйæ, æвзаджы фæрæзтæ æвзарын, дзурæг йæ размæ цы нысан, хæстæ æвæры, уымæ гæсгæ. Текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнын, раст интонацимæ, амонын дзы ныхасы хуызтæ. Тексты темæ æмæ сæйраг хъуыды иртасын, сæргонд ын хъуыды кæнын. Тексты мидис цыбырæй кæнæ æххæстæй фыссын.
II	НЫХАСЫ АРХÆЙДТЫТÆ. Ныхасы архæйдтыты хуызтæ: кæсын, хъусын (аудировани), дзурын, фыссын. Ныхасы хуызтæй пайда кæнын зонын. Тексты (ныхасы) хъуыды æмбарын кæнын, бæлвырд кæнын. Информаци логикон æгъдауæй раст æвдисын. Ныхасы темæ, стиль бæлвырд кæнын. Ныхасы алы хуызтæй пайда кæнын.

	Литературон æмæ стилистикон нормæты домæнтæм гæсгæ ныхас аразын. Тексты æвзаджы хицæндзинæдтæ амонын. Стыльты миниуджытæ бæрæг кæнын.
III	ТЕКСТ. Тексты æмбарынад, тексты æууæлтæ. Тексты темæ, йæ сæйраг хъуыды. Микротемæ. Тексты хæйтты бастдзинад. Абзац куыд тексты хай. Тексты функционалон хуызтæ: таурæгъон, æрфыстон, тæрхон. Средства связи предложений и частей текста. Тексты структурæ. Тексты пълан, йæ аразæг хæйттæ. Текстæн анализ кæнын. Текст хæйттыл дих кæнын, пълан ын аразын. Тексты хæйтты бастдзинад сбæрæг кæнын. Тексты темæ, сæйраг хъуыды бæлвырд кæнын. Сæ нысаниуæг æмæ стилистикон хуызтæм гæсгæ алыхуызон тексттæ аразын зонын. Тексты рæдыдтытæ раст кæнын. Текстæн пълан аразын, тезистæ цæттæ кæнын.
IV	ИРОН ÆВЗАДЖЫ ТЫХХÆЙ ИУМÆЙАГ ЗОНЫНДЗИНÆДТÆ. Ирон æвзаг – ирон адæмы уд æмæ зонд, ирон адæмы культурæйы хæзнадон; ирон æвзаг у ныхас кæныны, хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз, нæ адæмы царды тыххæй зонындзинæдтæ кæрæдзийæн дæттыны фæрæз. Ирон æвзаджы бынат иннæ æвзæгты 'хсæн. Ирон æвзаджы диалекттæ æмæ ныхасыздæхтытæ. Литературон æвзаг ирон диалекты бындурыл. Литературон æвзаг дыгурон диалекты бындурыл. Литературон æвзаг æмæ диалекттæ, ныхасыздæхтыты ахастдзинæдтæ. Ирон æвзаджы рæзт. Ирон æвзагзонынады историйæ. Ирон æвзагзонынады

	зынгæ ахуыргæндтæ. Коммуникативон арæхстдзинадты нысаниуæг. Литературон æвзаджы хицæндзинад диалекттæ æмæ ныхасыздæхтытæй. Ирон æвзаджы рæсугъддзинад, йæ хъæздэгдзинад. Ирон æвзаджы аивгæнæн мадзæлттæ.
V	ФОНЕТИКÆ ÆМÆ ОРФОЭПИ. Фонетикайы æмбарынад. Мыр æмæ дамгъæ. Мырты равзæрд. Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты равзæрды хицæндзинадтæ. Хъæлæсон мыртæ. Æмхъæлæсонтæ. Хъæлæсонты фембæлд дзырды кæрон æмæ иннæ дзырды райдайæны. Сæ растфыссынад. Уæнг. Дзырд иу рæнхъæй иннæмæ хæссыны æгъдæуттæ. Цавд. Цавды æгъдæуттæ хицæн дзырдты. Цавд æвæрыны æгъдæуттæ дзырдтæ æмæ дзырдты къордтыл; æмхъæлæсонты растдзурынад; ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинадтæ; фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон æмæ морфологион æвзæрстыты фæтк.
VI	МОРФЕМИКÆ ÆМÆ ДЗЫРДАРÆЗТ Морфемикæ куыд æвзагзонынады хай. Морфемæ куыд дзырды тæккæ къаддæр нысаниуæгджын хай. Æмуидагон дзырдтæ. Бындур æмæ кæрон. Афтид кæрон. Уидаг, разæфтуан, фæсæфтуан æмæ кæроны хæстæ дзырды мидаг. Дзырды бындур. Дзырдты морфемон æвзæрст. Хъæлæсонты æмæ æмхъæлæсонты кæрæдзийы ивынад. Дзырдарæзт куыд лингвистикайы хай. Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ ирон æвзаджы. Вазыгджын дзырдтæ; сæ растфыссынад. Дзырдарæзтон æвзæрст.

	Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ; номдартæ æмæ миногонты дзырдарæзт; вазыгджын дзырдтæ æмæ цыбыргонд вазыгджын дзырдты растфыссынад; хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджыты арæзт; мивдисæджы разæфтуантæ; ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинæдтæ.
VII	ЛЕКСИКОЛОГИ ÆМÆ ФРАЗЕОЛОГИ. Лексикæ куыд æвзагзонынады хай. Дзырд куыд æвзаджы иуæг. Дзырдты бастдзинад сæ кæрæдзиимæ сæ мидисмæ гæсгæ. Лексикон бастдзинæдты фæрæзтæ текстты хъуыдыйæдты 'хсæн. Дзырдты лексикон нысаниуæг. Дзырдты тематикон къордтæ. Æппæтадæмон дзырдтæ. Бындурон ирон дзырдтæ. Æндæр æвзæгтæй æрбайсгæ дзырдтæ. Диалектизмтæ. Профессионализмтæ. Архаизмтæ. Историзмтæ. Неологизмтæ. Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Метафорæ. Метоними. Омонимтæ. Синонимтæ. Градаци. Антонимтæ. Антитезæ. Оксюморон. Æрбайсгæ дзырдтæ. Диалектизмтæ. Сæрмагонд лексикæ: терминтæ æмæ профессионализмтæ. Зæронд дзырдтæ æмæ неологизмтæ. Лексикон æвзæрст. Фразеологи куыд æвзагзонынады хай. Фразеологион дзырdbæстытæ. Уæгъдибар æмæ æнæуæгъдибар (æнгом æмæ æнæдихгæнгæ) дзырdbæстытæ. Фразеологион синонимтæ, антонимтæ æмæ омонимтæ. Фразеологион дзырдуат. Дзырдты комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуджытæ; ирон æвзаджы лексикæйы дих: æппæтадæмон дзырдтæ, бындурон ирон дзырдтæ æмæ æндæр æвзæгтæй æрбайсгæ дзырдтæ æ. æнд; дзырдтæ æмæ фразеологизмты алы хуызтæй пайда кæнын.
VIII	МОРФОЛОГИ. Морфологи куыд æвзагзонынады хай. Сæрмагонд æмæ æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ: номдар, миногон, мивдисæг, нымæцон, фæрсдзырд, номивæг, разæвæрд, фæсæвæрд, бæттæг, хайыг, æвастхъæр. Сæ иумæйаг

	характеристика, грамматикон хицæндзинаедтæ. Ныхасы хæйтты хицæндзинаедтæ иртасын. Морфологион æвзæрст. Ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ. Морфологийæ цы зонындзинаедтæ райстой, уыдонæй практикон куыстыты пайда кæнын зонин.
IX	СИНТАКСИС. Синтаксис куыд æвзагзонынады хай. Синтаксисы сæйраг иуæгтæ: дзырдбаст, хъуыдыйад, текст. Дзырдбаст. Хъуыдыйад. Хуымæтæг хъуыдыйад. Хъуыдыйады хуызтæ загъды нысанмæ гæсгæ: таурæгъон, фарстон, разæнгардгæнæн. Хъæрон æмæ æнæхъæрон хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ: сæйрат, зæгъинаг. Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ: æххæстгæнæн, бæрæггæнæн æмæ фадатон дзырдтæ. Хуымæтæг даргъ æмæ хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ. Сидæн. Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады сидæнимæ. Бавæргæ дзырдтæ, дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ. Иувæрсыг хъуыдыйад: бæлвырдцæсгомон, æбæлвырд-цæсгомон, иумæйагцæсгомон, æнæцæсгомон хъуыдыйæдтæ; номхуындон хъуыдыйæдтæ. Æнæххæст хъуыдыйæдты арæзт. Æнæххæст хъуыдыйæдтæ диалог æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты. Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ. Комкоммæ ныхас. Вазыгджын хъуыдыйад. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад æмæ йæ хицæндзинаедтæ. Домгæвазыгджын хъуыдыйад æмæ йæ хицæндзинаедтæ. Уæлæмхæст хъуыдыйæдты сæйраг хуызтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад æмæ йæ хицæндзинаедтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты ахаст кæрæдзимæ сæ хъуыды æмæ хъæлæсы уагмæ гæсгæ. Æрхæцæн нысæнттæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты.

Х	СТИЛИСТИКÆ. Стилистикайы æмбарынад. Официалон-хъуыддагон, наукон, публицистикон æмæ дзургæ ныхасы стильтæ; се 'взагон арæзт. Аив литературон стиль, йæ хицæндзинад иннæ стильтæй. Лексикон, фразеологион æмæ грамматикон синонимтæ. Сæйраг домæнтæ дзургæ æмæ фысгæ ныхасмæ: мидисджын уæвын, логикон æгъдауæй раст уæвын, литературон æвзаджы нормætæн дзуапп дæттын; аивадон-нывгæнæн æмæ æндæр лексикон-грамматикон, стилистикон фæрæзтæй хъæздэг уæвын. Æвзаджы сыгъдæгдзинад. Стилистикайы æмбарынадтæ; тексты хуызтæ æмæ ныхасы стильтæ; дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хицæндзинадтæ; тексты арæзт; стильтæ, се 'взагон миниуджытæ; æвзаджы тыххæй иумæйаг зонинагтæ; ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу грамматикон хицæндзинадтæ.
ХІ	РАСТФЫССЫНАД: ОРФОГРАФИ ÆМÆ ПУНКТУАЦИ. Орфографи куыд растфыссынады æгъдæутты системæ. Орфограммæйы æмбарынад. Орфограммæ. Орфографийы принциптæ. Орфографион æгъдæуттæ. Орфографион æвзæрст. Хъæлæсонты æмæ æмхъæлæсонты растфыссынад. Стыр дамгъæ. Дзырд иу рæнхъæй иннæмæ хæссыны æгъдæуттæ. Орфографион дзырдут. Пунктуаци куыд æрхæцæн ысæнтты системæ. Æрхæцæн нысæнтты функцитæ. Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты, комкоммæ ныхасы, диалоджы, хъуыдыйады цитатæимæ. Орфографион æмæ пунктуацион уынынад. Орфографион æмæ пунктуацион нормætæм хъус дарын. Орфографион дзырдутæй пайда кæнын.

Къалиндарон-тематикон пълан

34 сах

Афæдзы 1-аг цыппæрæм хай									
Æвзаджы темæ	Ныхасы темæ	Къуыритæ	Сахæттæ	Фонетикæ Орфоэпи Орфографи	Лексиколог и	Дзырдты структурæ Дзырдарæзт	Морфологи Синтаксис Пунктуаци	Стилистикæ Дзурын Ныхасмæ хъусын	Нымæц
		1-9	9						

Фонетикæ. Мыртæ æмæ дамгъæты бастдзинад	Удварны хæзнатæ: 1-аг дæлтемæ: «Ды дæ мæ цин, мæ цардамонд, Фыдыбæстæ...»		1	Мыртæ [з], [с] [ц], [дз] -йы растдзурынад иронау æмæ дыгуронау [х] ирон æмæ уырыс. æвз.	Тексты дзырдты нысаниуджы тæ	Разæфтуантæ æм- æмæ æнæ-йы фæрцы арæзт этикон æмбарынадтæ	Дзырдты морфологио н арæзт	Аргъæнæ н дзырдтæ тексты	
Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты ивынад	Удварны хæзнатæ: 2-аг дæлтемæ: «Адæймаджы ном кад æмæ радимæ хæссын»		1	Орфографийы принциптæ		Дзырдты арæзт бæрæг кæнын	Тексты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын		
Уæнг. Цавд. Цавды æгъдæуттæ. Акцентуалон къордтæ	Удварны хæзнатæ: 3-аг дæлтемæ: «Сылгоймаджы намыс, æфсарм æмæ рæсугъддзинад». Лæгдзинады		2	Дзырдтæ раст кæсын сæ цавдмæ гæсгæ	Дзырдты нысаниуджы тæ амонын		Ныхасы хæйттæ æмæ зæгъинагты хуызтæ бæрæг	Монолог н ныхас аразын Фæрстыт æн дзуаппыт	

	бæрæггæнæнтæ						кæнын	æ дæттын	
Лексикæ. Дзырдты бастдзинад кæрæдзиимæ сæ мидисмæ гæсгæ	Ирон национ культурæ. Хетæгкаты Къ.- нывгæнæг		1	Литературон дзурынады нормæтæ бæрæг кæнын			Ныхасы хæйтты хуызтæ бæрæг кæнын Синтаксисон æвзæрст кæнын	Тексты стиль бæрæг кæнын	
Лексикон бастдзинады фæрæзтæ тексты хъуыдыйæдты æхсæн	Нарты кадджыты темæ ирон нывкæнынады		1			Нывкæнынади мæ баст терминты арæзт бæрæг кæнын			

Дзырды лексикон нысаниуæг. Дзырдты тематикон къордтæ	Рæвдауæн дзырдтæ		2	Дзырдты растфыссынад бæрæг кæнын	Дзырдты тематикон къордтæ Бирæнысани уæгон дзырдтæ		Бæрæг кæнын дзырдты грамматико н нысаниуджы тæ Æрхæцæн нысæн. æвæрыны æгъдæуттæ хъуыдыйæдт ы	Терминты хуызтæ амонын Тексты стилон бæрæггæн æнтæ агурын	
Омонимтæ	Ирон зарæг героикон зарджытæ		1	Дзырдты растфыссынад бæрæг кæнын				Тексты амонын æнкъарæн	

	«Бæрзонд ном у – хæстон лæппу, салдат!»							джын дзырдтæ æмæ сæ хæстæ	
Афæдзы 2-аг цыппæрæм хай									
		10- 17	8						
Синонимтæ. Градации	Ирон героикон зарджыты æвзаг. «Бæрзонд ном у – хæстон лæппу, салдат»		2		Синонимон дзырдты хицæндзин æдтæ æвзарын Тексты дзырдты мидис æмбарын кæнын	Дзырдты арæзт амонын	Ныхасы хæйттæ фæлхат кæнын		Тексты æвзагон миниуджытæбæр æг кæнын Синонимтæй пайдакæнынад аивадон æмæ æндæр текстты
Антонимтæ. Антитезæ.Оксюморон	Хидарыны уаг		1	Мыртæ раст кæсыныл фæлтæрын Орфограммæт	Æвзагон æмæ контекстуал он антонимтæ	Иппæрдон дзырдты арæзт	Хъуыдыйад ы грамматикон бындур амонын.		Хи хъуыдытæ дзурыныл ахуыр кæнын Тексты темæ бæрæг кæнын,

				æ амоньн	иртасын		Ныхасы хэйтты синтаксисон хæстæ бæрæг кæнын		йæ стилон хицæндзинад ын иртасын	
Æрбайсгæ дзырдтæ	Ирон музыкалон аивад			Æрбайсгæ музыкалон терминтæ раст дзурын	Дзырдты равзæрд бæрæг кæнын Дзырдтæ уырыссаг æвзагæй ирон æвзагмæ тæлмац кæнын	Мивдисджыты формæтæ кæрæдзийæ ивын зонын Дзырдты грамматикон нысаниуджыт æ амоньн	Хъуыдыйæд ты сæ коммуникат ивон хæсмæ гæсгæ раст интонациим æ кæсæн		Тексты аивадон- нывгæнæн мæдзæлттæ бæрæг кæнын Курдиаты ныхæстæ ахуыр кæнын	
Диалектизмтæ. Сæрмагонд лексикæ. Терминтæ æмæ профессионализмтæ	Бинонты фарн. Ирыстоны æрдз		2	Дыгурон дзырдты мыртæ раст кæсын Диалекттæ æмæ ныхасыздæхты ты хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон	Литературон æмæ диалектон ныхас кæрæдзийæ иртасын. Терминтæ тематикон къордтыл дих кæнын	Ирон æмæ дыгурон дзырдты сæйраг морфологион хицæндзинæдт æ амоньн.	Дзырdbæст ытæ аразын		Текст цавæр стильмæ ахæсгæ у, уый бæрæг кæнын. Текстæн пълан аразын. Хи ныхæстæй йæ дзурын	

				мыртæ дзурыны хуызтæ амонын	ахуыр кæнын					
Зæронд æмæ ног дзырдтæ	Балц Шотландимæ		1	Раст кæсут дзырдтæ хъæлæсон у æмæ æмхъæлæсон у-имæ	Æрбайсгæ дзырдты мидис æмбарын кæнын. Зæронд æмæ ног дзырдтæ кæрæдзийæ иртасын	Вазыгджын дзырдты арæзт бæрæг кæнын	Тексты æрхæцæн нысæнтты æвæрд амонын		Реферат фыссыныл фæлтæрын	
Æнгом дзырdbæстытæ Фразеологион синон., антон. æмæ омон.	Ирыстоны æрдз. Хъолайы цъити		2	Дефис æвæрыны æгъдæуттæ	Фразеологи он синон., антон., омонимтæ		Дзырdbæст ыты хуызтæ аразын, хъуыдыйады сын сæ синтакс. хæстæ бæрæг кæнын		Тексты бæрæг кæнын æвзагон иуæгты хуызтæ: чиныгон, дзургæ ныхасы. Текст аразын	

		19-28	10						
Литературон æвзаг æмæ йæ нормæтæ	Национ парк «Алани»		1	Уырыссаг дзырдты растдзурынад ирон ныхасы		Чиныгон дзырдтæ аразыны аффикстæ	Зæгъинаæгт ы хуызтæ æмæ морфологи он арæзт бæрæг кæнын Вазыгджы н хъуыдыйæ дты арæзт амонин	Тексты стильаразæг лексикон фæрæзтæ амонин. Аивадон-нывгæнæн мадзæлтты функцитæ бæрæг кæнын	
Стилистикæ æмæ ныхасы культурæ. Лексикæ æмæ фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ	Ирыстоны æрдз. Цæгат Ирыстоны-Аланийы æхсæрдзæнт æ		2	Дзурыны хуызтæ ирон æвзаджы	Чиныгон дзырдты хуызтæ бæрæг кæнын		Хъуыдыйæ дтæ раст хъæлæсы уагæй кæсын	Текстæ кæрæдзиуыл барын æмæ сын сæ стилон миниуджытæ бæрæг кæнын	

								Официалон гæххæттытæ фыссын	
Чиныгон æмæ дзургæ ныхасы фразеологион иуæгтæ	Æфсæддон намыс		1	Литературон дзурынады нормæтæ æххæст кæнын Амонын стилист. æмæ æнæст. рæдыдтытæ	Дзырдтæ æмæ фразеологизмтæн синонимтæ амонын	Дзырдты морфемæтæ бæрæг кæнын	Хъуыдыйæ дты грамматик он бындур амонин	Тезистæ фыссын	
Дзырдты æнкъарæнджын- экспрессивон нысаниуæг	Ирыстоны намысы лæгтæ. Абайты Васо		1	Дзырдты орфографион рæдыдтытæ раст кæнын		Дзургæ ныхасы лексикаæ аразыны аффикстæ		Текстмæ байхъусын æмæ йæ æрмæгмæ гæсгæ дискусси саразын	
Этикетон ныхас	Сæ нæмттæ цæрдзысты мыггагмæ. Леонардо да Винчи		1		Этикетон ныхасы лексикон арæзт		Æрхæцæн нысæнттæ вазыгджы нгонд. хъ- ды	Ныхасы хуызтæ. Интервью	
Дзырдарæзт. Морфемикæ	Ирыстоны намысы		1	Дзырдтæн фонетикон		Дзырдты нысаниуæгд	Сæрмаг.æ мæ	Реферат фыссын	

	лæгтæ. Хъантемырат ы бæхылбаддж ытæ			æвзæрст кæнын		жын хæйттæ бæрæг кæнын	æххуысг. ныхасы хæйттæ кæрæдзий æ иртасын		
Морфологи. Ныхасы хæйтты грамматикон категоритæ. Хауæнты нысаниуджытæ Мивдис. Миногми æмæ фæрссагми	Киноаивад Ирыстоны Хосгæнæн кæрдæджытæ		1	Мивдисджыты растфыссынад бæрæг кæнын	Тексты терминтæ амонын	Номдартæ аразыны мадзæлттæ. Миногонтæ æмæ фæрсдзырдт æ аразыны мадзæлттæ	Мивдисдж ыты грамматик он формæтæ амонын	Диалогон ныхасæй монологон ныхас аразын Номон нихасы хæйттæ газеты æвзаджы	
Мивдисæджы бындуртæ. Мивдисæджы разæфтуантæ	Разамынд дæттыны сусæгдзинæдт æ		1			Мивдисджы тæ аразыны мадзæлттæ		Текстæн конспект аразын	

Афæдзы 4-æм цыппæрæм хай

		29-34	6						
Мивдисæджы афонтæ æмæ здæхæнты нысаниуджытæ	Фыды фарн мæрдтæм нæ цæуы		1	Ивгъуыд афоны мивдисджытæ раст кæсын, орфограммæты дзы амонын	Мивдисджыты нысаниуджытæ бæрæг кæнын	Мивдисæджы формæты транспозици	Комком. ныхасæй фæрссаг ныхас аразын	Тезисты бындурыл текст аразын	
Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ	Ничи нæ ферох, ницы нæ ферох				Æфсæддон терминтæ		Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты хæстæ бæрæг кæнын хъуыдыйад æмæ тексты	Текстæн стилистикон раиртæст кæнын	
Бæттæгтæ	Мадæлон æвзаг						Бæттæгты функцитæ бæрæг кæнын хуымæтæг æмæ вазыгджын	Тексты ирдгæнæн мадзæлттæ æвзарын	

							хъуыдыйæдт ы		
Хайыгтæ.Модалондз ырдатæ	Мадæ къæхты рæвдыд				Æрвылб. дзургæ ныхасы дзырдтæ æмæ фразеологиз мтæ амоньн	Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты хæстæ хъуыдыйады, тексты		Тексты конс-пект аразын. Текст пъланмæ гæсгæ дзурын	
Разæвæрдтæ æмæ фæсæвæрдтæ. Æвастхæртæ. Мырфæзмæн дзырдтæ	Ирыстон куыд баиу сты Уæрæсеимæ					Хъуыдыйады хуызтæ бæрæг кæнын	Тексты пунктуацион анализ	Текстмæ гæсгæ характеристикæ дæттын архайджытæн	

ÆМБАРЫНГÆНÆН ФЫСТÆГ

10-æм къласы ирон литературæйы Кусæн программæ цæттæгонд æрцыд Федералон паддзахадон ахуырадон стандарты домæнтæм гæсгæ. Программæ арæст у Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæты бындурыл (сфидар сæ кодта Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы Иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады министрад, Дзæуджыхъæу, 2016).

Программæйы нысан:

- ✓ Ирон литературæ ахуыр кæныны нысантаæ æмæ фæстиуджытæ фæхуыздæр кæнын;
- ✓ ног ахуырадон стандартмæ гæсгæ хистæр скъолайы ирон литературæ ахуыр кæныны технологитæ ивд кæй цæуынц, уый хынцгæйæ ирон литературæйы уроктæм ивддзинæдтæ бахæссын;
- ✓ хистæр скъолайы ирон литературæйы ахуыр кæныны ахадындынад фæбæрзонддæр кæнын.

Программæйы мидис:

10 къласы ахуырдызуты зонгæ кæнынц ирон литературæйы нормæтимæ, ахуыр сæ кæнынц хи ныхас литературон æвзагмæ гæсгæ аразыныл. Ацы уавæрмæ гæсгæ ирон литературæйы ахуыртæ дæр арæзт сты ирон литературон æвзаджы тыххæй скъоладзаутæн зонындзинæдтæ раттынмæ.

Программæ 10 къласы куыдфæстæмæ вазыгджындæр кæны, зонгæ сæ кæны литературæйы ахсджиагдæр æмбарындæтимæ. Æвæрст цæуынц, ахъаззаг идеон, аивадон æмæ хъомыладон ахадындынад кæмæн ис, ахæм уацмыстæ. Сæ зынгæ хай фæлвæрд у практикæйæ -уыдон сты ирон классиктæ: Секъа, Арсен, Елбыздыхъо, Нигер, Малиты Геуæрги æмæ æндæрты уацмыстæ. Æрмæг æмтгæй ахъаз уыдзæн ахуырдызуты дунеуынынад уæрæх кæнынаен: базондзысты адæмы цард æмæ историон цаутæ, адæмы æгъдæуттæ æмæ традицитæ, кад æмæ намысы хъуыддæгтæ. Программæйы бæрæггонд цæуыц, скъоладзаутæ найзусты цы стыр тексттæ хъуамæ зоной, уыдон.

10-æм кълас ирон литературæйы

Кусæн программæйы структурæ:

10-æм къласы ирон литературæйы кусæн программæ арæст у системондзинад æмæ наукондзинады принциптыл. Программæйы хъусдард цæудзæн, цæмæй йæ домæнтæ ахуыргæнджытæн уой æнцон баххæстгæнæн,

Программæ нысан кæны, литературæйы теорийæ ахуырдаутæ хъуамæ цы ног зонындзинæдтæ райсой, уыдон.

Ныхасы рæзтыл куыст фæпарахатдæр кæныны тыххæй литературæйы æмбарынæдтæ лæвæрд цæуынц нихасы рæзтыл куыстытимæ æнгом бастæй, æвзаджы иуæгтæн нихасы мидæг цы ахадззинад ис, уый амонгæйæ.

Æрмæджы равæрдды хынцгонд æрцыдысты хистсæр ахуыргæнинæгты кары хицæндзинæдтæ дæр.

Программæйы стыр бынат ахсы рацыд æрмæг фæлхат кæныныл куыст.

Программæйы бæрæггонд æрцыд ахуыры азы сахæтты нымæц, алы темæйæн дæр дзы цас лæвæрд цæуы, уый.

Кусæн программæйы нысан æмæ хæстæ

Программæйы сæйраг нысан: ахуырадон предмет "Ирон литературæ" 10 къласы ахуыргæнинæгтæн дæтты зонындзинæдтæ сæ мадæлон æвзаджы тыххæй, рæзын сын кæны сæ æвзаджы æмæ нихасы арæхстдзинæдтæ. 10 къласы кусæн программæйы нысан у: ахуырдауты æвзаджы æмбарынæдтимæ базонгæ кæнын, практикон æгъдауæй сæ пайда кæныныл фæцалх кæнын. 10 къласы скъоладзаутæ ахуыр кæнынц поэзи æмæ прозæйæ хицæн уацмыстæ. Уыдон сты аив æмæ мидисджын. Хистæр скъоладзаутæ сæ хорз кæй бамбардзысты, уый дызæрддыггаг нæу. Ардæм хаст цæуынц хицæн уацмыстæ дунеон классикон литературæйæ. Уыдон стыр ахъаз сты ФГОС –мæ гæсгæ, ахуырдаутæн сæ зондахаст рæзын кæнынæн. Ацы кусæн программæ домæнтæ дарддæр дæр скъоладзауты кæсын æмæ дзурыныл

ахуыр кæнын. Уацмыстæ æвзаргæйæ æрмæг æнæмæнгæй баст цæуы дунеон æмæ уырыссаг литературæимæ. Ахуырдаутæ хъуамæ æрмæст ирон литературæ ма ахуыр кæной, фæлæ ма зонгæ кæной иннæ адæмты культурæ æмæ литературæимæ дæр.

Литературæ амонин баст цæуы аивады æндæр хуызтимæ (предметты 'хсæн бастдзинад; йæ нысан у скъоладзаутæм раст зондахаст æвзæрын кæнын, уыдонæн ахуырад æмæ куыст уарзын кæнын). Адæмы историон-хъайтарон традицитæ рæзгæ фæлтæрæн хицæн кæнынц патриотизм æмæ гуманизмы æнкъарæнтæ æмæ идейæтæ. Ацы программæйы фæрцы аив литературæ уыдонæн хъуамæ суа сæ монон царды хай.

Программæйы сæйрагдæрыл нымæд цæуы *коммуникативон* компетенцитæ (арæхстдзинæдтæ), *культурæамонынады* (*культуроведческая*) компетенци рæзын кæнын.

Коммуникативон компетенци (арæхстдзинад) амоны, цæмæй скъоладзаутæ арæхсой ныхасы хуызтæй (дзургæ, фысгæ, хъусгæ) пайда кæнынмæ, ныхасы уавæртæм гæсгæ арæхсой сæ ныхас аразынмæ.

Культурæамонынады (*культуроведческая*) компетенци – ирон литературæ ирон адæмы культурæимæ зонгæ кæнын фæрæз кæй у, уый æнкъарын; литературæйы бастдзинæдтæ истори æмæ адæмы культурæимæ, ирон ныхасы этикетон нормæтæ зонын, пайда кæнынмæ сæ арæхсын.

Иумæйаггæй ахуырадон предмет "Ирон литературæ" сæйраг хæстæ сты:

- ахуырты скъоладзаутимæ хъомыладон куыст кæнын;

- логикон хъуыдыкæнынады рæзтыл кусын;
- скъоладзауты фæцалх кæнын хиуыл кусыныл, ирон æвзаг хибарæй ахуыр кæныныл;
- иумæйаг ахуырадон арæхстдзинаedtæ рæзыныл куыст (удгоймагон, регулятивон, зонындзинаedtæ исыны (познавательный), коммуникативон).

Предметы хицæндзинад:

Ирон литературæ у ирон адæмы уд æмæ зонд, ирон адæмы культурæйы хæзнадон; ирон литературæ у ныхас кæныны, хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз, нæ адæмы царды тыххæй зонындзинаedtæ кæрæдзийæн дæттыны фæрæз. Ранымæд уавæртæ амонинц предметы хицæндзинад: ирон литературæ хъæздыгдæр æмæ мидисджындæр кæны скъоладзауты миддуне, сæ дунембарынад; ирон литературæйы фæрцы сывæллæттæ базонгæ уыдзысты сæ рагфыдæлты историимæ, нæ адæмы культурæ æмæ царды уагимæ.

Литературæ канд хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз нæу, литературæ у хъомылады хотых, æмæ уымæ гæсгæ ирон литературæйы ахуыртæн скъолайы ис стыр ахадзындзинад.

Ахуырты рæстæг пайдагонд цæуы ахæм ахуырадон технологитæй:

- ✓ скъоладзаутæм индивидуалон цæстæй кæсыны технологи (дифференциаци);
- ✓ проблемон ахуыртæ;
- ✓ информацион-коммуникативон технологи;
- ✓ æнæниздзинад хъахъхъæныны технологи;
- ✓ бæрæггæнæнты инновацион системæ, "портфолио";

- ✓ коллективон куысты хуызтæ (къæйттæй куыст, къордты куыст);
- ✓ проектон-иртасæн технологи(ацы куыст кæнын хъæуы алы урочы дæр).
- ✓ *Кусæн программæмæ хаст ивддзинæдтæ*

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуырадон программæты (Дзæуджыхъæу, "Ир", 2016 аз) 10-æм къласы ирон литературæ ахуыр кæнынаен лæвæрд цæуы 68 сахаты. Ахуыры азы 34 къуырийы кæй ис, уымæ гæсгæ сахæтты нымæц дæр уайы 68сахаты.

Нæ Кусæн программæйы дæр лæвæрд цæуы ацы сахæтты нымæц.

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуырадон программæимæ абаргæйæ, 10-æм къласы Кусæн программæмæ хаст æрцыдысты *ахæм ивддзинæдтæ*:

1. Фылдæргонд æрцыдысты ныхасы рæзтыл куысты сахæттæ, фæхъæздыгдæр сты коммуникативон куысты хуызтæ.
2. Ахуырадон программæйы бæрæггонд цæуынц темæтæ:

Ранымад хатдзæгтæм гæсгæ, нæ Кусæн программæйы текстыл бакусынаен темæтæм стæй сæ мидисмæ хаст æрцыд ивддзинæдтæ.

Текстимæ баст темæтæ лæвæрд цæуынц ахæм фæткыл:

2. "Текст", "Тексты темæ", "Тексты сæйраг хъуыды", "Тексты арæзт, абзац", "Хъуыдыйæдты бастдзинад тексты", "Тексты хуызтæ".3.Фыссæджы цард æмæ сфæлдыстадыл бæстондæр дзурын. Ацы æмбарынадтыл 10-æм къласы хъуамæ фылдæр куыст цæуа, бæлвырддæр иртæстгонд хъуамæ цæуой, уымæн æмæ хорз æххуыс сты ныхасы рæзтыл бакусына.

Къæлендарон пълан ирон литературæйæ 10 къласы.

№ уро чы	Сæргонд	Урок	Ным	Урочы темæ.	Фæстиуджытæ	УАА Скъ.универсалон архайдтытæ
1	Разныхас.1с	1		Презентаци. Ирон советон литературæ 1917-1929 азты.	Арæхсын: -текст скъуыддзæгтыл (хицæн эпизодтыл) дих кæнын.; -тексты сæйраг хъуыды иртасын; -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын; -дыууæ фæлгонцы кæрæдзийыл абарын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	Тесты хъæугæ æрмæг агурын (П) Аив ныхасыл куыст (К) Проблемон фарста æвæрын(П) Адæймаджы миддунейæн эстетикон æгъдауæй аргъ кæнын æмæ æмбарын(Л) Ныхмæлæуд хъуыдыдæ райхалын(К)
2	Гæдиаты Цомахъ. 5с	1		Цомахъы биографи, йæ революцион куыст 1905-1907 азты. «Ос-Бæгъатыр». Трагедийы историон бындур.	Арæхсын: -драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ бæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	Анализ, синтез, абарст, зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ иумæйаг кæнын (П) Тексты хъæугæ æрмæг агурын (П) Аив ныхасыл куыст (К) Алыхуызон хъуыдытæ хынцын æмæ координаци кæнын (К)æрмæджы фæткæвæрдыл ахъуыды кæнын(П)
3		1		Презентаци. Гæбайы фæлгонц, йæ сæфты фæндаг.		
4		1		Адæмы патриотизм		
5		1		Презентаци. Гæба йы фæлгонц, йæ сæфты		

				фæндаг.		
6		1		Уацмысы æвзаджы æууæлтæ. Йæ акуалондзинад нæ царды.		
7	Н/Р/К	1		Нывæцæн « <i>Национ иудзинад</i> » ныффыссынмæ цæттæгæнæн урок		
8	Коцойты Арсен.	1		Коцойты Арсены цард æмæ æхсæнадон куыст.	Арæхсын: -текст скъуыддзæгтыл (хицæн эпизодтыл) дих кæнын.; -тексты сæйраг хъуыды иртасын; -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын; -дыууæ фæлгонцы кæрæдзийыл абарын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	Тесты хъæугæ æрмæг агурын (П) Аив ныхасыл куыст (К) Проблемон фарста æвæрын(П) Адæймаджы миддунейæн эстетикон æгъдауæй аргъ кæнын æмæ æмбарын(Л) Ныхмæлауд хъуыдыдæ райхалын(К)
9	5с	1		Радзырды «Æмбæлттæ»-йы композицион арæзт.		
10		1		«Æнхъæл нæ уыдысты»-йы темæ, идейæ.		
11		1		Гыццыл адæймаджы хъысмæт «Æнæном радзырд»-ы		
12		1		Арсены ахадындзинад ирон литературæйы.		
13	Малиты Георги. 3с	1		Георгийы царды хабæрттæ. Поэмæ «Темур- Алсахъ».	Арæхсын: -лиро – эпикон уацмыс æвзарын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын	Фарст райхалынæнахадгæдæр мадзæлттæ агурын (П) Дзургæ ныхасы æмбаргæ арæзт (П) Хи хъуыдытæ бæлвырд æмæ æххæстæй зæгъын (К)
14		1		Сæйраг хъайтары фæлгонц.		
15		1		Презентаци. «Дзандзирахъ»-ы сюжет, конфликт, идейæ.		
16	Багъæраты Созыр. 1с.	1		Багъæраты Созыры цардвæндаг æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст.		
17	Барахъты	1		Барахъты Гинойы цард		Ахуырадон æрмæджы этикон

	Гино. 5с			æмæ æхсæнадон куыст. «Арæбиаты Гуыргъохъ». Дзыллаеты сæрибарыл тох кадæджы	Арæхсы: -бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, -бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	нысаниуæгæн раст арг кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты(К)
18		1		Презентаци. «Азджериты Куыцыкк.» Поэмæйы романтикон стили æууæлтæ.		
19		1		Бæстырæсугъды патриотон æнкъарæнтæ.		
20		1		Куыцыкк æмæ Бæстырæсугъды трагикон хъысмæт.		
21		1		Аивады темæ кадæджы.		
22.	Н./Р.К	1		Нывæцæн «Райгуырæн уæзæгмæ уарзондзинад» ныффыссынмæ цæттæгæнæн урок.	Арæхсын: Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынаен критеритæй пайда кæнын, æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;	
23.	Н./Р.К	1		Нывæцæн ныффыссын.		
24.	Хъамберди аты Мысост 1с	1		Хъамбердиаты Мысосты царды хабæрттæ. Йе сфæлдыстадыл афæлгæст.		

25.	Беджызаты Чермен.	1		Беджызаты Чермены цард æмæ сфæлдыстад. Новеллæты цикл «Мæсгуытæ дзурынц».	Арæхсы: бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнгæйæ, критеритæй пайда кæнын(К) Хибарæй саразын алгоритмон архайд(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П)
26.		1		Презентаци. Таурагъ «Кодзыртæ»-йы ирон сылгоймаджы фæлгонц		
27.		1		« Уанелы Тутыр» - ы мидис.		
28.		1		Колыты Бецийы мастисæн.		
29.		1		Новеллæты бынат æмæ ахадындзинад ирон литературæйы.		
30.	Н./Р.К			Нывæцæн «Сылгоймаджы хъысмæт» ныффыссынмæ цæттæгæнæн урок.	Арæхсын: Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын,æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;	

31.	Тыбылты Алыксандр . 1с	1		Тыбылты Алыксандры литературон – критикон бынтæ.		
32.	Хъуылаты Созырыхъо . 5с	1		Хъуылаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. «Иудзонгон». Къласы тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы	Арæхсын: æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;	Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты(К)
33.		1		Презентаци. Социалон быцæутæ радзырд «Номылус»-йы.	Арæхсы: бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæгтæнæн	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П)
34.		1		Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт.		Тексты æмбарынад, хъæутæ æрмæг сæ исын зонын(П)
35.		1		Адæмы уавæр уацмысы.		Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П)
36.		1		Радзырд «Дыууæ къæрныхы» мидис.		Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)
37.	Фæрниаты Къоста.	1		Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад.		

38.	6с	1		«Уады уынар». Хохæгты тох хæдхæцæг паддзахы ныхмæ.	Арæхсы: бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаедтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнаен адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынаен.	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)
39.		1		Презентаци. Социалон æмæ этикон проблемæ.		
40.		1		Мисурæты трагедион уавæр.		
41.		1		Цæрайы фæлгонц.		
42.		1		Пейзаж æмæ романы поэтикайы		
43.	Н./Р.К			Нывæцæн « <i>Адæймаджы нысан царды</i> » ныффыссынмæ цæттагæнаен урок.		
44.	Нигер. (Дзанайты Иван) 4с	1		Нигеры бынат ирон литературæйы æмæ культурайы.	Арæхсын: лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Хи хъуыдытæ сбæлвыд кæнынаен бæлвырд критеритæй пайда кæнын(К) Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ
45.		1		Авторы позиции «Фæстаг хъæбысы»		
46.		1		Æмдзæвгæ «Хидыл»-ы философон мидис.		

47.		1		Фадат æмæ адæймаджы хъысмæт «Нæ тæрсын æз»-ы.		исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П)
48.		1		Сагъæс царды нысаныл «Бонтæ бонты фæдыл уайынц»		
49.		1		Нигеры сфæлдыстады ахадындынад ирон литературæйы.		
50.	Боциты Барон 2с	1		Роман «Саст рæхыс»- ы темæ æмæ идейæ.	Араехсы: бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен,	
51.		1		Хъайтары сурæт-характер равдисыны мадзал.		
52.	Туаты Дауыт 3с	1		Туаты Дауыты царды хабæрттæ. Драмаæ «Сидзæргæс»-ы сюжет.	Араехсын: драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К) Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæнын (Л)
53.		1		Драмæйы композиции æмæ фæлгонцты дих.		
54.		1		Нуцæйы трагедион хъысмæт.		
55.	Мамсырыт	1		Мамсыраты Дæбейы сфæлдыстады	Араехсы: бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон	Ахуырадон æрмæджы этикон

	ы Дæбе. 3с.			характеристика.	мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиций равдисынæн,	нысаниуæгæн раст аргъ кæныны (Л) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)
56.		1		Радзырд «Аууон»-ы сæтирæ.		
57.		1		Уацмыс «Фæсмон»-ы идейон мидис.		
58.	Разныхас.			Ирон литература Фыдыбæстæйы Стыр Хæсты азты.		
59.	Кочысаты Мухарбег. 2с	1		Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ «Сау цæстыты».	Арæхсын: лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Хи хъуыдытæ сбæлвыд кæнынæн бæлвырд критеритæй пайда кæнын(К)
60.		1		Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ.		

61.	Калоты Хазби. 2с	1		Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лирикон геройы уæздан æнкъарæнтæ, йæ цардбæллон хъуыдытæ. («Фæстаг салам», «Хорзæй баззай, Ир», «Æз мæ цард...».)	Арæхсын: -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Дзургæ ныхас æмбаргæ æмæ сæрибарæй аразын(П)
62		1		Хазбийы поэтикайы бынат йæ рæстæджы ирон литературæйы.		
63	Плиты Грис. 6с	1		Плиты Грисы лирикайы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ удыхъæд авторы зондахаст æмæ хæсты философи æмдзæвгæ «Солдат»-ы.	Арæхсын: драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæ, раст аргъ сын кæнын. Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаedtæ, сæ бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн, адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)
64		1		Презентаци. Историон трагеди «Чермен». Йæ темæ æмæ композицион арæзт.		
65		1		Чермен - адæмы бартыл тохгæнгæнæг.		

66.		1		Æлдæртты къорд, сæ миддуне, сæ зондахаст.		
67.		1		Уацмысы арæзт, сюжет, композици.		
68.		1		<i>Театралон равдыстмæ бакаст.</i>		

Традиционная культура осетин

Программа для средней общеобразовательной школы

Составители: Р.С. Бзаров, В.С. Газданова

Пояснительная записка

Настоящая программа рассчитана на изучение традиционной культуры осетин в 10 и 11 классах средней общеобразовательной школы. Курс традиционной культуры занимает особое место среди дисциплин национально-регионального компонента. Его изучение в школе предоставляет учащимся возможность освоить тот минимум

этнологических и историко-культурных знаний, который необходим для правильной интерпретации сохранившихся до настоящего времени традиционных институтов, определения их места в социальной и духовной жизни современного общества.

Программа
курса "Традиционная культура осетин"**10 "Б"**

№	Кол. час	Тема урока	Дата
1	1	Модель мира в традиционной культуре осетин.	
2	1	Различные способы моделирования пространства и времени.	
3	1	Образы пространства. Символы зоологические, цифровые, цветовые.	
4	1	Время и ритуал. Мифологическое представление о циклическом времени. Центр мира или	

		мировая ось.	
5	1	Картина мира. Роль родного языка в формировании картины мира. В.И.Абаев – выдающийся исследователь осетинского языка и фольклора.	
6	1	Религиозные представления осетин. Главные черты и особенности осетинской религиозной традиции.	
7	1	Строгое единобожие. Сохранение осетинами древнего индоиранского, скифского религиозного наследия. «Семь святых».	
8	1	Единый Бог – Хуыцау. Святые-покровители и их функции.	
9	1	Храмы-святые места. Приготовление к богослужению и правила поведения в святом месте. Служитель <i>дзуарылаг</i> .	
10	1	Осетинская молитва. Содержание и порядок молитвословия.	
11	1	Мировые религии в Осетии. Православное христианство и ислам.	
12	1	Осетинский календарь. Типы времени: мифологическое, историческое, реальное, физическое.	
13	1	Календарь как система счисления временных промежутков. Год. Времена года: связанные с ними природные явления, хозяйственные заботы, цветовые и музыкальные символы.	

14	1	Месяцы и их названия. Дни недели и их святые-покровители.	
15	1	Устное народное творчество. Сказители и их роль в сохранении осетинского фольклора.	
16	1	Жанры устного народного творчества. Отражение в фольклоре народных идеалов.	
17	1	Нартовский эпос. Место сказаний о нартах в мировой типологии эпических произведений. Ж. Дюмезиль – выдающийся исследователь осетинского эпоса и мифологии.	
18	1	Предания, легенды, былинки.	
19	1	Песни: историко-героические, обрядовые, трудовые.	
20	1	Сказки волшебные и бытовые, сказки о животных	
21	1	Загадки. Пословицы, басни и притчи.	
22	1	Народная музыкальная культура. Народная музыка и ее жанры. Формы исполнения.	
23	1	Музыкальные инструменты и их классификация: духовые, струнные, ударные, клавишно-язычковые инструменты.	
24	1	Б.А.Галаев – основоположник изучения осетинской народной музыки	
25	1	Народная хореография и театр. Осетинская народная хореография	
26	1	Хороводные, парные, мужские танцы. Место хореографии в народной культуре.	
27	1	Народный театр. Драматические и песенно-плясовые представле	

28	1	Маски и обрядовое ряжение. Сатирические и шуточные сценки.	
29	1	Кукольные представления. Обрядовые игры.	
30	1	М.С. Туганов – выдающийся художник и этнолог, исследователь народной хореографии и театральной культуры.	
31	1	Профессиональное ремесло и прикладное искусство. Осетинский орнамент.	
32	1	Мотивы орнамента, их древнее происхождение. Функции орнамента, его применение в прикладном искусстве.	
33	1	Женское художественное шитье. Золотое шитье. Художественное ткачество и плетение. Вышивка и аппликация.	
34	1	Строительное ремесло.	
35	1	Архитектурно-строительное мастерство. Каменное и деревянное строительство.	